

ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΤΟΥ JOHN COVEL
ΑΠΟ ΚΩΝΙΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΝ ΤΩ 1675

Εἰς τὸν I' τόμον τῶν «Θρακικῶν» (Σ. 128—136) ἐδημοσιεύθη κατὰ με-
τάφρασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερ-
μανοῦ Στρινοπούλου ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 22912, σελ. 179, κώδικος τοῦ
ἐν Λονδίῳ Ἀγγλικῶ Μουσείου, τὸ ἀφορῶν τὴν Σηλυβρίαν ἀπόσπα-
σμα ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ ἐφημερίου τῆς *Levant Company* ἐν
Κ/πόλει *John Covel*. Ἡδὴ κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἰδίου Σεβασμιω-
τάτου Μητροπολίτου Θυατείρων δημοσιεύομεν τὸ ὑπόλοιπον μέρος,
θερμῶς εὐχαριστοῦντες αὐτόν.

Θρακικὰ ἑθ.
τ. JB! 1939
r5-

Ἀπολογισμὸς τοῦ ταξιδίου μας εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν 1675.

Πρέπει νὰ σημειώσητε, ὅτι ἐν Τουρκίᾳ οἱ ταξιδιωτὰ ὑπολογίζουν
τὸν δρόμον τῶν μῶν καὶ ὄχι μὲ μίλια. Παρὰ ταῦτα ἕκαστα ἕνα ὑπο-
λογισμὸν τῶν ταξιδίου ἐκάστης ἡμέρας καὶ κατὰ τοὺς δύο τοὺς ὑπο-
λογισμῶν 3 μίλια δι' ἐκάστην ὥραν καὶ πράγματι πιστεῶ, ὅτι ἐν γενεῇ
ἢ πορείᾳ μας ἐβάδισεν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἀναλογίαν αὐτήν.

Μαΐου 2 1675

Πρὸς τὸν Μικρὸν Τσεκμετζὲν ὡραι 7 1)2 μίλια 23

Μίαν Κυριακὴν μετὰ τὴν ἐωθινὴν προσευχὴν καὶ ὁμιλίαν ἐξεκινή-
σαμεν ὄντες περὶ τοὺς 100 ἰππεῖς. Ὁ Μυλόρδος καὶ ὁ Sir Tho. Baines
ἐπέβαινον ἐπὶ ἐνὸς εἵδους διπλοῦ ἐφιππίου, χρησιμοποιοῦμένου ὑπὸ τῶν
μεγάλων ἀνδρῶν ἐν Τουρκίᾳ, φερομένου ὑπὸ τεσσάρων ἡμίονων κεκά-
λυμμένων ὑπὸ λεπτοῦ ἐπεξεργασμένου ὑφάσματος. Τὸ ὄνομα διὰ τὸ
πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι *Tarct-revan*, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τρέχον κἀθισμα
(*tarct*=σέλλα, *revan*=τρέχουσα) ἐν Περσικῇ γλώσσῃ, παρ' ὧν (Περσῶν)
ἔλαβον τὸ πρᾶγμα αὐτό. Τέσσαρες ἐπιβαίνοντες ἡμίονων ἦσαν ὠρισμένοι νὰ
ἐπιβλέπωσιν αὐτὸ καὶ δύο *Meslagees* ἢ λαμπροὶ δρομεῖς νὰ προηγῶνται
αὐτοῦ. Ἐφερον ἐπὶ μιᾶς μεγάλης ῥάβδου ἢ δοκοῦ ἕνα σίδηρον κατεσκευα-
σμένον ὡς οἱ ἰδιόκοί μας πυρσοί, ἐν τῷ ὁποίῳ ὅταν ἐβράδουαζεν ἔθετον *ri-
pus sylvestris*, τὸ ὁποῖον καλοῦσι *sherah* ἢ *χερά* (Σημ. Μετ. τσερά ἴσως)
καὶ ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι λίαν παχὺ καὶ λιπῶδες, ἀνάπτει καὶ καίεται καλῶς

καὶ ἀντέχει ἐπὶ μακρόν. Ἄλλ' ἵνα ἀνάψωσι τὸ πῦρ ἕκαστος ἔχει τὸν σάκκον αὐτοῦ πλήρη ἀπὸ ροκανίδια καὶ πελεκούδια, μὲ τὰ ὁποῖα ἀνάπτουν τὸ πῦρ αὐτό. Ὅπουδῆποτε ὁ Μυλόρδος μου (τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸν Βεζύρην καὶ ἄλλα μεγάλα πρόσωπα ταξειδεύοντα) κατεσκήνου, ἅμα ὡς ἐνύκτωνε, ἤρχοντο καὶ ἐστύλωνον τὰ δίκην πυρσῶν σίδηρα αὐτά, ὄξεα ἀπὸ σκοποῦ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον, ἀκριβῶς πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ (ἢ πρὸ τῆς σκηπῆς, ἂν κατεκλίνετο εἰς τοιαύτην) καὶ ἔπειτα ἤρχιζον βραχεῖαν προσευχὴν διὰ τὸν Μέγαν Κύριον (τὸν Σουλτάνον. Σημ. μεταφρ.) τὸν πρεσβευτὴν (ἢ τὸν πάτρωνα αὐτῶν) καὶ ὄλην τὴν ἀκολουθίαν: εἰδικῶς ὀνομάζοντες ἕκαστον, τὸν Ταμίαν, τὸν Γραμματέα, τὸν παπᾶν (ἢ Καπελλᾶνον) τοὺς διερμηνεῖς κτλ. Αὕτη εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ τόπου καὶ ὅταν οἱ Μεγιστᾶνες ταξειδεύουν τὴν νύκτα ἢ πηγαίνουν τὸ μῆκος μιᾶς ὁδοῦ εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν, οἱ Meslagees αὐτοὶ προπορεύονται αὐτῶν ἀντὶ τῶν σαλπικτῶν ἢ πυρσῶν. Ἐκρίνα καλὸν νὰ μνημονεύσω αὐτῶν πλήρως ἐδῶ, διότι πρώτην φοράν συμβαίνει καὶ θὰ συναντήσης αὐτὰ πολλάκις ἐν τῇ ἐπομένῃ διηγήσει. Ὁ Μυλόρδος μου εἶχε καὶ ἄμαξαν, ἣτις ἔβαινε παραπλεύρως κενῆ μετ' ἑπτὰ ἵππους (postillons) φάλαρα καὶ ὅλα ἀλλὰ Turchesca (ὡς ἡ μὲν ἐδῶ) ὁ ἀμαξηλάτης ἵππευε ἐφ' ἐνὸς τῶν ὀπίσω ἵππων καὶ ὄχι εἰς τὸ κέντρον, καίτοι κάποτε παρετήρησα καὶ τοῦτο ἐπίσης. Ὁ πρῶτος Turchesca ἦν ὡς κοινῶς καλούμεν αὐτὸν ὁ Δραγουμάνος) ἔχει τὴν ἰδικὴν του ἄμαξαν καὶ 4 ἵππους. Ὅλοι οἱ κυριώτεροι ἀκόλουθοι ἔχουσιν ἑαυτοὺς τὰς ἄμαξας των (ἢ μᾶλλον βαγόνια-ἀμάξας μετ' ἑσσεως τροχοῦς καὶ τινας μετ' 4 ἵππους καὶ ἄλλας μετ' δύο, ἄλλας μετ' τρεῖς ἵππους παραπλεύρως ὅλαι. Φαντάζομαι ὅτι αἱ ἰδικαί σας Trigae ἦσαν τοιαῦται. Διότι παρετήρησα ἐδῶ πολλὰ ἀρχαῖα ἔθιμα καὶ συνηθείας παραμενούσας ἔτι ὡς θὰ σᾶς διηγηθῶ ἄλλοτε κάποτε). Ἐγὼ μεταξὺ ἄλλων ὠρίσθην νὰ ἔχω μίαν (ἀμαξαν) ἵνα φέρῃ τὰ ἐνδύματά μου καὶ ἄλλας ἀποσκευάς, ὡς εἶχον καὶ τὸν ὑπηρέτην μου καὶ ἓνα Σεῖζην ἢ ἵπποκόμον, ἵνα φροντίξῃ διὰ τὸν ἵππον μου. Ἦσαν 60 περίπου τοιαῦτα βαγόνια-ἀμάξια (Σημ. μετ. φορητὰ) ἐν συνόλῳ. Μεθ' ὅλης τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς καὶ 20 ἕως 30 ξένων, οἵτινες ἤλθον νὰ μᾶς συνοδεύσωσιν ἔξω τῆς πόλεως, ἀφήκαμεν τὸ Πέραν Μαῖου 2 καὶ μολονότι ὁ δρόμος μας ἐκ τῆς Κων]πόλεως εἶναι εὐθύς καὶ βραχύς, ἐν τούτοις ἐπειδὴ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄχθης τοῦ ὕδατος (The Sinus Ceratinus= Κεράτιος Κόλπος), ἐδέησε νὰ μεταβῶμεν διὰ τῶν λειμώνων, ὅπου τῇ βοήθειᾳ δύο γεφυρῶν ἐπεράσαμεν τὰ δύο ῥεύματα (ἢ κέρατα) τὰ ὁποῖα συναντῶνται, ἵνα ἀποτελέσωσι τὸν κόλπον, ὅστις χωρίζει τὸ Πέραν ἀπὸ τῆς Κων]πόλεως. Ἐντὸς 1 1]2 ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πρῶτον ποτάμιον, καλούμενον πάλαι Βαρβύσης καὶ ἐν μίλιον περαιτέρω διήλθομεν τὸ δεύ-

τερον ποτάμιον πάλαι Κύδαρις. Ἀμφότερα ἔχουσι λίαν ἑμπεριστατωμένως περιγραφῆ μεθ' ὄλων τῶν μικρῶν λόφων καὶ κοιλάδων περίξ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ P. Gyllius ἐν τῷ Bosq. Thrac. 1. 2. c. 3. Μόνον ὁ Βαρβύσης ἔχει ἰσχυρότερον ῥεῦμα ἰδίᾳ ἐν καιρῷ χειμῶνος, παρ' ὅτι αὐτὸς (ὁ Gyllius) τὸν παριστᾷ ὅτι ἔχει. Κατὰ καιροὺς alla coccia (ἐφ' ἀμάξης) διήλθον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο. Ἐν μίλιον πορρωτέρω ἦλθομεν εἰς τὰ προάστεια τῆς Κων]πόλεως, κοινῶς καλούμενα «τάφος Ἰακώβ», ἀλλ' εἶναι τὰ Κοιμητήρια ἢ Μανσωλεῖα διαφόρων Τούρκων Πριγκήπων, Βεζυρῶν, πολεμιστῶν καὶ περιφήμων ἀνδρῶν, μεταξὺ αὐτῶν εἰς ἑκαλεῖτο Jüre, ὧ; νῦν καλοῦσιν Ἰακώβ καὶ οἱ ἀρμένιοι καλοῦσιν αὐτὸν Agur, ὅστις ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὴν θέσιν αὐτήν. (Σημ. Μεταφρ. πρόκειται προφανῶς περὶ τῆς θέσεως Ἐγιοῦπ). Καὶ ἐγὼ πράγματι πιστεύω, ὅτι ὁ Gyllius 1. 2. c. 2 εἶτε ἠπατήθη εἶτε κακῶς ἐπληροφορήθη, ὅταν καλῆ αὐτὸν Ἀἰβασάριον· διότι οἱ Τούρκοι καλοῦσι τὴν θέσιν Asübazar· ὅπερ εἶναι ἢ θέσις τῆς ἀγορᾶς τοῦ Jür, Bazar οὔσης ἐν τῇ Τουρκικῇ γλώσσῃ τῆς Ἀγορᾶς, ὅσον Μπαλοῦκ παζάρ κτλ. ἢ ἀγορὰ τῶν ἰχθύων κτλ.

Πολλάκις διέτριψα μεταξὺ τῶν τάφων, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ἀναφέρω εἰς μᾶλλον κατάλληλον τόπον καὶ χρόνον. Ἀπὸ τοῦ Γιοῦπ-πάζαρ ἦλθομεν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Σταμποῦλ, ἅτινα ἀπέχονται ἐκεῖθεν περὶ τὸ 1½ μίλιον. Καὶ προχωρήσαντες ἐν μίλιον πορρωτέρω ἦλθομεν εἰς τὴν Πύλην τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὁπόθεν ἐσυνεχίσσαμεν τὴν εὐθείαν μεγάλην ἀκολουθοῦσαν ὁδόν. Τρία μίλια μακρὰν διεσχίσσαμεν ἐν μικρῷ ρυάκιον, οὐχὶ ἄξιον νὰ σημειωθῆ, ἀλλ' ἀπεφάσισα νὰ καταγράψω καθ' ἑκαστὸν τρεχούμενον ὕδωρ, ὅστε (εἰ δυνατόν) νὰ δυνηθῶ νὰ δώσω ὀλίγον φῶς εἰς τοὺς ἀρχαίους σας Γεωγράφους, τῶν κοινῶν ἡμῶν χαρτῶν (Ortelius, Πτολεμαῖος, Sanroin κτλ.) ὄντων λίαν ἐσφαλμένων. Ἀφήκαμεν δύο μικρὰς Τουρκικὰς πόλεις εἰς τὴν δεξιὰν ἡμῶν χεῖρα Daouid Basha (Δαβιδ Πασᾶ), ἐν μίλιον μακρὰν τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἄλλο τόσον μακρότερον Hasnadarkioï (πόλις τοῦ θησαυροφυλάκος) c u i εἶναι ἢ κοινὴ κατάληξις ὡς ἐν τῇ Ἀγγλικῇ τοπ, don (Σημ. Μεταφρ. = πόλις) καὶ σημαίνει χωρίον ἢ πόλιν. Ὅλιγον τι ἐκεῖθεν τοῦ ἠηθέντος ρυακίου ὑπάρχει ἐν πολὺ πλατῶ Τσινάθ (= πλάτανος) μεθ' ἐνὸς τετραγώνου πρᾶσίνου ὑψωμένου περίξ αὐτοῦ, καὶ μία λίαν ὠραία κρήνη πλησίον. Ἐδῶ κατὰ τὸ θέρος πολλοὶ ἔρχονται, ἵνα λάβουν τὸ Spasso (Σημ. Μεταφρ. = περίπατον) καὶ ἀναψυχὴν ἐν τῇ σιαῖ (τὴν ὁποίαν ὀίπτει τὸ δένδρον ἐκεῖνο) καθήμενοι ἐπὶ ταπήτων μὲ καπνόν, καφέ καὶ καθαρὸν ὕδωρ κτλ. Τρία μίλια πορρωτέρω διασχίζομεν δύο ἄλλους μικροὺς ρυάκας, οἵτινες συνενουμένοι (καὶ ὡς ὑποθέτω) καὶ μετὰ τοῦ προηγουμένου, ἀποτελοῦσιν ἐν εὐρῷ ῥεῦμα, ὅπερ εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ Σταμποῦλ καὶ ἀκρωτηρίου Στεφάνου, τοῦ στομίου εὐρι-

σκομένου εἰς 2 μιλίων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ τελευταίου, ὅπερ διὰ τὴν ἀπόστασιν αὐτοῦ, εἰκάζω, ὅτι εἶναι τὸ Ρήγιον ἐν τῷ Itin. Burdigalensi κοινῶς προστεθειμένου εἰς τὸ τέλος τοῦ Antonius... Ἐν μίλιον πορρωτέρω εὔρηται εἰς ποταμίσκος (τότε ἦτο ξηρὸς) μετὰ λιθίνης γεφύρας ἐξ ὅ τῶν καὶ ὀλίγον τι πορρωτέρω ἐν θυάκιον μεθ' ἐνὸς λιθίνου τόξου ὑπεράνω αὐτοῦ. Πιστεύω πράγματι ὅτι ὅλα ταῦτα ἐνοῦνται καὶ εἰσβάλλουν εἰς τὴν θάλασσαν ὡς εἶπον ἀνωτέρω, διότι ὅλος ὁ δρόμος ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου εἶναι χαμηλὸν ἐπίπεδον ἐδαφος καὶ εἶναι δυνατόν νὰ συνεννοῦνται ἐν αὐτῷ προχωροῦντα πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' εἶμαι πεπεισμένος περὶ τούτου διότι μετέβην εἰς Μικρὸν Τσεκμετζὲν πολλάκις διὰ θαλάσσης καὶ οὐδαμοῦ παρετήρησα ἄλλην διέξοδον εἰς τὴν θάλασσαν εἰμὴ εἰς τὴν ῥηθεῖσαν θέσιν. Ἐφθάσαμεν ἀπὸ τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως εἰς τὸν Μικρὸν Τσεκμετζὲν εἰς 4 ὥρας· πρέπει νὰ εἶναι περὶ τὰ 12 μίλια.

Pontipiccoli

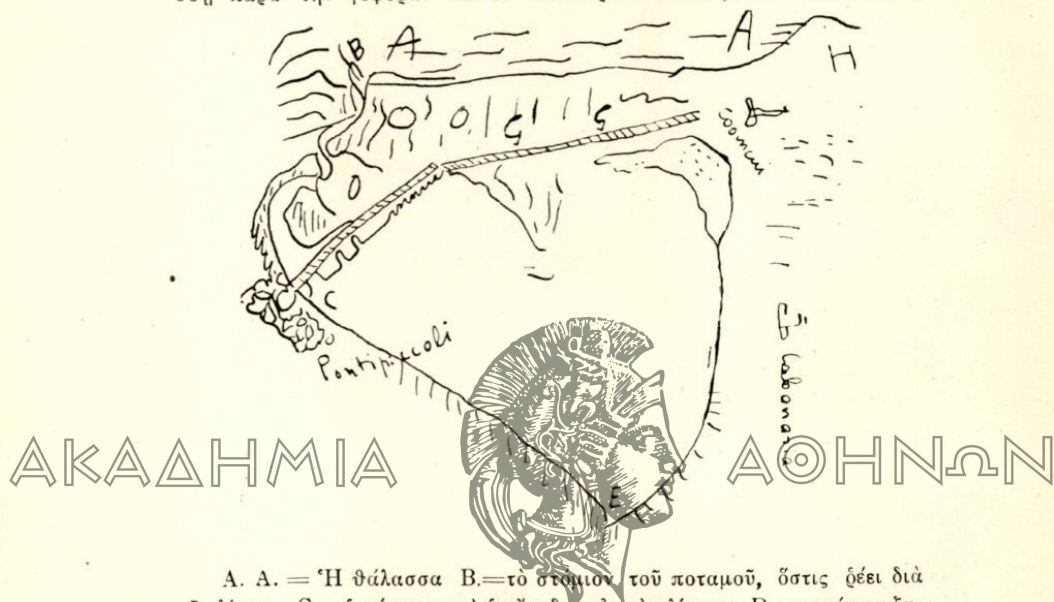
Καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Κιοπασοῦ Τσεκμετζὲ (δηλ. μικρὸν Ἐρμάριον), ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μικρὸν Χωρίον καὶ εἶναι τοῦ μεγέθους περιήπου τοῦ Newmarket. ἔχει μίαν πλατείαν ὁδὸν τὴν ὁποίαν διασβεῖ ὁ δρόμος ἐν τῷ ὅλῳ ὑπάρχον καταστήματα τσεκμετζῶν, μηχανικοῦ, καὶ κατασκευασταὶ τῶν χειρῶν διὰ τοὺς ἵππους, σιδηροδρογοὶ κτλ. ὅλοι κατάλληλοι διὰ ταξειδιώτας. Ὑπάρχουν διαφόρα χάνια ἢ Καραβανσεράια, σταῦλοι καὶ κατοικίαι διὰ διαβάτας τ. ἐ. τῶν καὶ προμήθειαι δι' ἵππους καὶ ἡμίονους καὶ παρ' αὐτοὺς τόπος δι' ἀνθρώπους ἵνα κατακλιθῶσιν. Ἄλλ' ἐὰν δὲν φέρετε μαζί σας τὰ ἐπανωφορία σας ἢ τὰ ἐφαπλώματά σας, θὰ κατακλιθῆτε κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ δαπέδου ἐδῶ καὶ ὁπουδήποτε τῆς Τουρκίας κατ' ὁδόν. Ὡσαύτως αἱ ζωοτροφίαι σας εἰς μέρη τινα δύναται νὰ παρασκευασθῶσι δι' ὑμᾶς εἰς τοιαῦτα καταστήματα, οἷων ἐμνημόνευσα ἢ ἄλλως δέον νὰ φέρετε αὐτὰ μαζί σας καὶ νὰ τὰ προσέχητε μόνοι σας ἢ νὰ ζῆτε μὲ κριθὴν καὶ κομμένον ἄχυρον μετὰ τοῦ ἵππου σας. Ἐδῶ ὁ φροντιστὴς μας εὔρε πολλὰ ὥραϊα ψάρια παντὸς εἴδους λόγῳ τῆς θαλάσσης καὶ μιᾶς λίμνης, κειμένης πολὺ πλησίον, ἀλλ' εἰς ἄλλας πόλεις οἱ ταξειδιῶται δὲν εὐρίσκουν ἄλλο τι ἢ πράσα, σκόροδα, κρομμύδια, ψομί, ἄλας, παστωμένας ἐλαίας, λάχανα, ἀγγούρια, πεπόνια καὶ τὰ ὅμοια. Μικρὰ τεμάχια ψητοῦ κρέατος, τὰ ὁποῖα ὀνομάζον K e b a b, ἀλλ' οὐδέποτε μεγάλα τεμάχια ψητοῦ (Ἄγγλ. Joinds) ὄυζι, τηγανίτας καὶ διάφορα εἶδη φαγητῶν ἐκ ζυμαρικῶν. Ἐπειδὴ εἴμεθα τόσον πολυάριθμοι πάντοτε εἰς ἀνθρώπος προηγείτο καὶ μετέβαινε εἰς ἕκαστον Κονάκι ἢ Σταθμὸν καὶ ἠγόραζε, πρόβατα, βόδια, μοσχάρια καὶ τὰ ὅμοια, ὅ,τι ἠδύ-

νατο νὰ εὔρη ἔχων δύο Chianses (?) (Σημ. Μετ. χωροφύλακας) ἵνα βοηθοῦν αὐτόν, ἄλλως ὁ λαὸς εἰς πλείστα μέρη δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ μᾶς δώσῃ τίποτε. Οἱ κάλλιστοι Τούρκοι, ὅταν ταξιδεύουν μόνοι, ἀρκοῦνται μὲ τὰς τροφὰς τοῦ δρόμου, τὰς ὁποίας ἀνέφερα ἀνωτέρω. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν μας πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως εὕρηται τὸ Τζαμίον τῶν Τούρκων καὶ ἐν Κολλέγιον ἢ ξενῶν (Σημ. Μετ. πρόκειται προφανῶς περὶ Μεδρσεῖ) ἀμφοτέρω κτισθέντα ὑπὸ τινος Ἀμπδισαλλάχ (τ. ἔ. τοῦ Δούλου τοῦ Θεοῦ) Τεφτερδάρ (θησαυροφύλακος) τοῦ Σουλτάν Σουλεῦμάν (ἄλλοι λέγουν: τοῦ Σουλτάν Ὄσμάν). Ἐκεῖ ἐπιτρέπεται συντήρησις τριῶν διδασκάλων τοῦ Νόμου ὡς Σεϊχῶν πρὸς ἓν δολλάριον τὴν ἡμέραν καὶ ὁμοίως, ρύζι, βούτυρον, ψωμί κτλ. δι' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ πλέον εἴκοσι σπουδαστὰς ὑπ' αὐτοὺς, οἵτινες μισθοδοτοῦνται μὲ 18 ἄσπρα τὴν ἡμέραν. Ἐκεῖ κατόκησεν ὁ Μυλόρδος μου καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ· καὶ οἱ τοῦ Μεδρσεῖ συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῶν ἦλθον τὴν νύκτα καὶ ἔφερον πρὸς ἡμᾶς δύο ἢ τρεῖς μεγάλας γαβάθας τῆς χορτόσουπας αὐτῶν (κατεσκευασμένης ἐξ ὀσπρίων, κρομμύων κτλ.) καὶ δι' ἕκαστον ἡμῶν ἓν ψωμίον. Οἰονδήποτε μετὰ πρῶτον διερχόμενον ἐκεῖθεν καταλύει ἐκεῖ καὶ δὲν δύναται ν' αἰσθῆται εἰς κτίριον οὔτε δωμάτιον, οὔτε τὴν περιποίησιν αὐτῆν. Ὁφελούται ἐκ τούτου διότι κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἕκαστος μὲτα πρῶτον ἀφίκει φιλοσοφίᾳ τῆς αὐτοῦ, ὅς καὶ ἡμεῖς ἐπράξαμεν. Υπάρχει ἐκεῖ μία ἀρκετὰ εὐρεία αὐλὴ, τόσον μεγάλη ὡς ἡ δευτέρα ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Εμπιαμπεῖ (Σημ. μεταφρ. Ἴσως ἡ αὐλὴ Κολλεγίου τινὸς γνωστῆ εἰς ἀμφοτέρω· τὸν γράφοντα καὶ τὸν ἀναγνώστην) ἐν πάτωμα ὑψηλὸν μὲ ὑπόστεγα καὶ μικρὰ δωμάτια (μὲ τζάνια) τριγύρω καὶ μία κρήνη εἰς τὸ μέσον. Ὅλοι οἱ ταξιδιωτὰι φέρουν τὰς κλίνας τῶν ἢ τὰς ψάθας τῶν ἢ ἐφαπλώματα ἢ χαλιὰ ἵνα κοιμῶνται καὶ κάθηνται ἐπάνω διότι ὡς ἐλέχθη προηγουμένως, εὕρισκετε δωμάτιον ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς ξηρῶν τοίχων. Ἐγὼ καὶ δύο ἢ τρεῖς σύντροφοι ἐκοιμήθημεν ἐπὶ χαλιῶν εἰς τὰ ὑπόστεγα, διότι ὁ καιρὸς ἦτο πολὺ θερμὸς. Ὁ Μυλόρδος μου καὶ ὁ Sir Tho Baines εἶχον ταξιδιωτικὰς κλίνας, αἵτινες ἐστήνοντο καὶ συνεπτύσσοντο δι' ὄλας τὰς περιστάσεις. Οἱ μάγειροί μας καὶ οἱ τοιοῦτοι προεπορεύοντο ἡμῶν πάντοτε καὶ εἰς ἕκαστον κοινάκι, εἴχομεν τὰς προμηθείας μας ἐτοιμοὺς, ἅμα ὡς ἐφθάνομεν καθ' ὅλην τὴν πορείαν μας.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου δρόμου ἐπεράσαμεν ἐπὶ ἐνὸς ὕδατος καὶ βαλτώδους ἐδάφους διὰ μακρᾶς γεφύρας καὶ λιθοστρώτου (καλδεριμίου) ἔχοντος δεξιόθεν μεγάλην λίμνην καὶ ἀριστερόθεν τὴν θάλασσαν κεχωρισμένας διὰ μικρᾶς Χερσονήσου κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον :

Ἡ Γέφυρα ἔχει 12 τόξα. Τὸ πρῶτον λίαν εὐρὺ πλησίον τῆς πόλεως ἀνωθεν τοῦ κυρίου ὀρύματος. Ἐπειτα δύο μικρότερα εἰς ἀπόστα-

σίν τινα, ἔπειτα ἕτερα ἔννεα εἰς ὁμοίαν ἀπόστασιν. Τὰ τελευταῖα ταῦτα χρησιμεύουν μόνον εἰς τὸ νὰ ἀφίνουν νὰ διέρχεται τὸ ὕδωρ, ὅπερ καταπίπτει ἐκ τῶν ὑψωμάτων τὸν χειμῶνα καὶ ἤθελε πιεσθῆ παρὰ τὴν γέφυραν καὶ τὸ λιθόστρωτον καὶ ἤθελε διακινδυνεύσῃ

A. A. = Ἡ θάλασσα B. = τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ῥέει διὰ τῆς λίμνης C. = ἡ γέφυρα καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν λίμνην D. = τεμάχιον ξηραῶς εἰσερχόμενον εἰς τὴν λίμνην E. = ἡ εἴσοδος τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν λίμνην C. D. E. = ἡ λίμνη G. G. = τὸ λιθόστρωτον, OOO = σμπέλια μεταξὺ τῆς λίμνης καὶ τῆς θαλάσσης H. = ὁ ἀνηφορικός πρὸς τὸ ὑψωμα δρόμος ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευραῶς τοῦ βάλτου.

ἀμφότερα. Ἡ Γέφυρα περιβάλλεται διὰ λίθον μὲ ἐλαφρὰ ξύλα ἑκατέρωθεν εἶναι μικρὰ ἕως 312 ἰδικά μου βήματα, πλατεῖα ἀρχετὴ διὰ νὰ περάσωσι τρία ἀμάξια παραπλεύρως· πρὸς αὐτὴν συνδέεται τὸ λιθόστρωτον (Σημ. Μεταφρ. = Καλδηρίμι) τὸ μῆκος 462 βήματά μου καὶ εἰς τὴν βάσιν τῆς γεφύρας εἶναι ὕψους $2\frac{1}{2}$ ποδῶν σχεδόν. Εὐρίσκω τὴν λίμνην αὐτὴν εἰς τὸν χάρτην τῆς ἀρχαίας Θράκης τοῦ Ortélius ὀνομαζομένην Myrtex locus, ἀλλὰ δὲν παρετήρησε τὸν ποταμόν, ὅστις διέρχεται δι' αὐτῆς, εἰς τὸν ὅποιον ἐκωπηλάτησα ἄνω καὶ κάτω τοῦλάχιστον 5 ἢ 6 μίλια. Τρέχει (ὁ ποταμός) μὲ μικρὸν ἀλλὰ πολὺ ἰσχυρὸν ῥεῦμα, οὕτως ὥστε εἰς τὸ στόμιον B, ὅπου χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν, τὰ

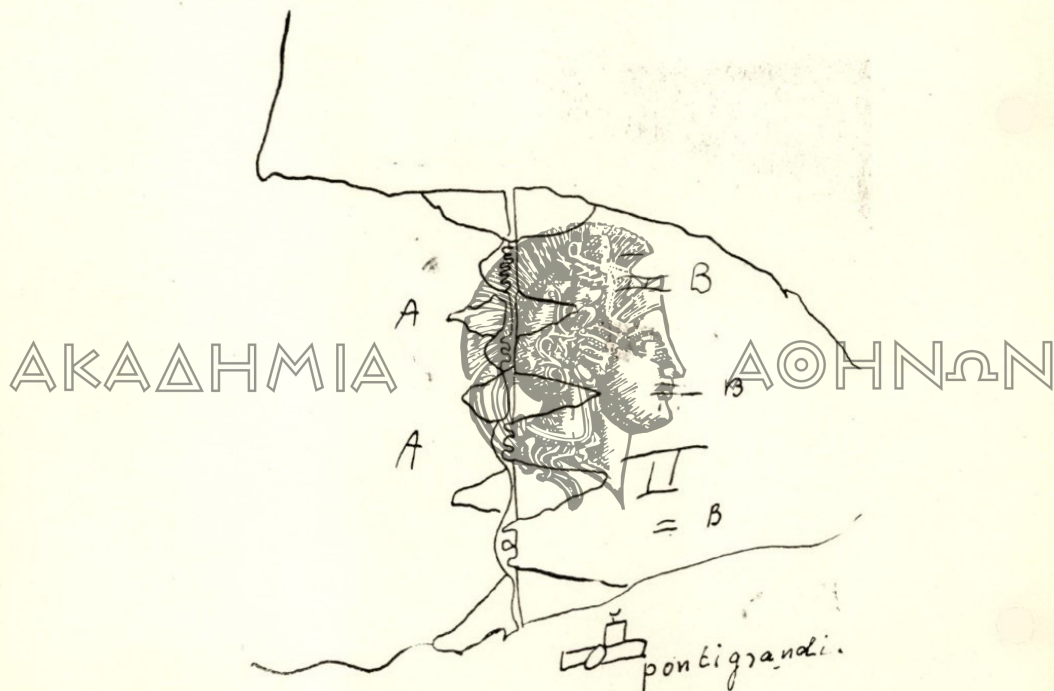
πλοῖα μας ἐκ τῆς Σταμποῦλ εἰσέρχονται μετὰ μεγάλης δυσκολίας γαί εἶναι πολὺ βαθὺς καὶ ἰσχυροὶ ὑπὸ τὸ μέγα τόξον τῆς γεφύρας, διὰ τοῦ ὁποίου συνεχῶς τὸ ὕδωρ τρέχει· ἐν τούτοις τὸ ὕδωρ ἐν τῇ λίμνῃ εἶναι μαυροειδερὸν· ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου ὃ ἢ 6 μίλια ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς εὔρηται ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον βουνὸν μὲ ἐν περιφημότατον σπήλαιον, ὅπερ ἐκτείνεται 10 ἢ 12 μίλια ὑπογείως καὶ εἶναι λαξευμένον εἰς πολλὰ μέρη, ὥστε δύο ἢ τρεῖς ἄνδρες νὰ δύνανται νὰ βαδίσωσι τελείως ὄρθιοι. Τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἀναβάλλω εἰς ἄλλον τόπον καὶ χρόνον. Φρονῶ, ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ἀληθὴς Ἀθύρας, ποταμὸς ἢ ἴσως Arzus, διότι ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας (τὸ πάλαι Περίνθου) μέχρις ἐδῶ διήλθον ὅλην τὴν παραλίαν καὶ οὐδεὶς ποταμὸς οἰουδήποτε μεγέθους εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν εἰμὴ αὐτὸς ἐδῶ καὶ εἰς ἀκόμη εἰς τὸν προσεχῆ σταθμὸν μας, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε δύνασθε νὰ ὀρίσητε ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ἕκαστος ἢ νὰ ἐξεύρητε ἐν νέον ὄνομα. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω παρ' ὅτι τὸ ἀκρωτήριον Στέφανος (ὡς εἶπον ἄνωτέρω) ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ πόλις ἦτο τὸ παλαιὸν Ρ ἢ γ ἢ ο γ. Τὸ Itäpergiium θέτει αὐτὸ 12 μίλια μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡμεῖς διητύσαμεν τόσα ἀπὸ τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως διατηρήσαντες 4 ἀκριβῶς ὥρας.

Μαΐου 3 εἰς τὸ Ρεντιγράνδι

4 1/2 ὥρας πάλαι εἰς Ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ Μικροῦ Τσεκμετζε, ἀπὸ ὡς τελειώσθη τὸ

λιθόστρωτον καὶ διέλθετε τὸν βάλλον ἀνέρχεσθε ἐν ἑλαφρὸν ὕψωμα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν σας χεῖρα μικρὸν χωρίον καλούμενον Κούμ-κιοῖ ἢ Ἀμμοχωρίον ἀπὸ τῶν ἄμμων τῶν ἐκεῖ παρὰ τὴν λίμνην εὐρισκομένων. Μόνον Ἕλληνας ζῶσιν ἐν αὐτῷ καὶ ἐλησμόνησαν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἢ οὐδέποτε εἶχε τοιοῦτο. Ἐν ἢ δύο μίλια πορρωτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς τὴν ἄκρην τῆς λίμνης εἶναι ἐν ἄλλο χωρίον, καλούμενον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Κ α μ π α ν α ρ ι ἄ. Εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ δρόμου πρὸς τὸν Μέγαν Τσεκμετζε ἀφίνετε ἐν μικρὸν ἑλληνικὸν χωρίον πρὸς τὰ δεξιὰ μόλις, καλούμενον Ἀχίρκιοῖ. Ἐκεῖθεν κατέρχεσθε εἰς μικρὰν ἀλλ' ἀπότομον κοιλάδα καὶ εἰς τὸ βάθος αὐτῆς εἶναι μικρὸς ποταμὸς μὲ μίαν λιθίνην γέφυραν ἐκ τριῶν τόξων. Ἡ κοιτὶς αὐτῆς δὲν εἶναι μακροτέρα τοῦ ἐνὸς μιλίου, ἀλλ' εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος θέσις διὰ ληστείας καὶ φόνους (πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ διαβοήτου Χαραμῆ-δερε Σημ. Μεταφρ) καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Aramdarry ἢ κατηραμένη κοιλάς. Ἐπὶ τῆς ὀφρῦος τοῦ λόφου, ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τῆς κοιλάδος αὐτῆς, εὔρηται δασύλλιον ἐκ λευκῶν κυπαρίσσων πτελεῶν τινῶν καὶ ἰτεῶν λίαν πυκνῶν· εἶναι περιεφραγμένον λίαν ὑψηλὰ, ὡς ἐν ἐκ τῶν ἡμετέρων πάρκων. Εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ εἶναι ἐν Seraglio (=περίπερον) τῶν Μεγάλων Κυρίων (=Σουλτάνων Μ.), ὅπου ἄλλοτε ἦρχοντο

κατὰ τὸ θέρος διὰ διασκέδασιν. Κάτωθεν τοῦ φράκτου ἐπὶ τοῦ δρόμου εἶναι ζεῦγος πολὺ καθαρῶν καὶ εὐρυχώρων κρηνῶν μετὰ τινων κινστερνῶν, ὅπου σύντροφοὶ μας τινὲς ἐστάθμευσαν καὶ ἔλαβον ρούφημα ἐκ τῆς φιάλης. Τὸ Pontigrandi καλοῦσιν οἱ Τοῦρκοι Βουγιόνκ-Τσεκμετζὲ ἢ μέγα ἐρμάριον, καταχρόμενοι τῆς λέξεως Τσεκμετζὲ πρὸς δήλωσιν μᾶς ξυλίνης γεφύρας (καθόσον ἀμφότεραι καὶ ἡ ἐνταῦθα καὶ ἄλλαι γέφυραι εἰς τὸ Pontiriccolí ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἐκ ξύλου) ἐν τῷ ἑλληνικῷ «Μεγάλο Χω-

ριὸ» ἢ μέγα Χωρίον. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἶναι Τοῦρκοι, μερικοὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἀρμένιοι, ἀλλὰ περισσότεροι Ἕλληνες ἀναμιγμένοι μετ' αὐτῶν. Ὁ δρόμος καὶ ἡ θάλασσα συντελοῦν εἰς τὸ ν' ἀκμάζει ἡ πόλις αὐτὴ ὡς καὶ τὸ Pontiriccolí. Ἡ πόλις αὐτὴ εἶναι μεγαλειτέρα ἐκείνης. Ὑπάρχουν ὡσαύτως ἀφθονία ἐξαιρετικῶν ψαριῶν γλυκέος ὕδατος ὡς καὶ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως κεῖται μία μεγάλη λίμνη ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ φαίνεται ὅτι παλαιότερον ἦτο βραχίον αὐτῆς, ἀλλὰ σήμερον εἶναι ἀποκεκομμένη ἀπ' αὐτῆς πλὴν 4 μερῶν

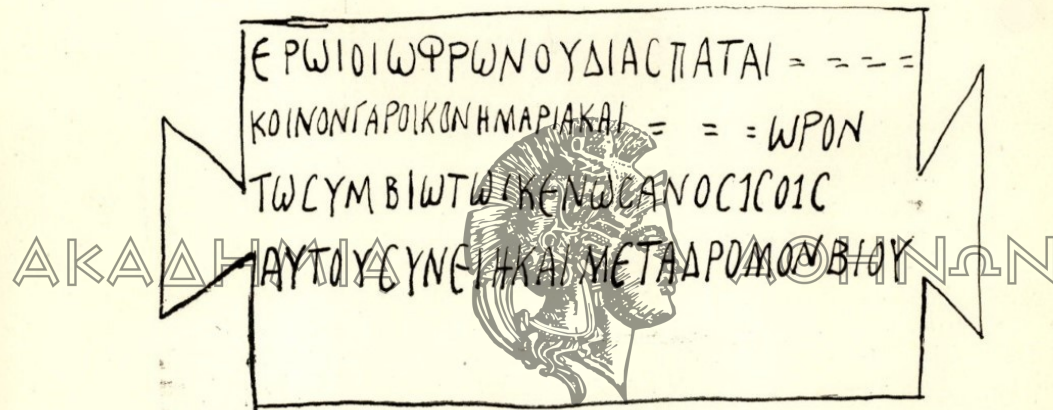

τὰ ὁποῖα διερχόμεθα νῦν διὰ γεφυρῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κτισθει-
σῶν διὰ λίθων ἀλλὰ παραμένουν ἐρείπια ξύλου, αἵτινα δεικνύουν ὅτι τὸ
πάλαι ἦσαν ἐκ ξύλων ἐπὶ λιθίνων βάσεων περὶ τὸ Β. Β. ἵνα σύρωνται
πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω καὶ μᾶλλον εἰς τὸ ἔσω τῆς λίμνης.

Ἐπεράσαμεν αὐτὰς πρὸς τὰ δεξιὰ. Τὸ ὕδωρ, ὅταν ἐπεράσαμεν δὲν
ἦτο πολὺ βαθύ. Αἱ τέσσαρες αὐταὶ γέφυραι ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλας διὰ
λιθόστρωτον (Καλδερμίου): τὸν χειμῶνα, ὅταν πίπτῃ περισσοτέρα βροχὴ
αὐτὴ ἐκχύνεται διὰ τῶν τόξων ἢ ὅταν καλύπτεται δι' αὐτῆς ὑπάρχει χῶρος
διὰ τὸ ὕδωρ νὰ διέλθῃ ἄνευ κινδύνου ἢ βλάβης τῶν πρὸς τὴν λίμνην λί-
θων ὄντων συνεσφιγμένων πρὸς ἀλλήλους διὰ μολύβδου. Τὸ πρῶτον λιθό-
στρωτον ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ εἶναι 60 βήματα. Ἡ γέφυρα εἶναι 183
βήματα μὲ 7 τόξα, τὸ δεύτερον λιθόστρωτον 39 βήματα ἢ γέφυρα 166 μὲ
7 τόξα, τὸ τρίτον λιθόστρωτον 19 βήματα, ἢ γέφυρα 127 μὲ 5 τόξα. Τὸ
τέταρτον λιθόστρωτον 14 βήματα, ἢ γέφυρα 233 μὲ 9 τόξα. Τὸ τελευ-
ταῖον λιθόστρωτον εἶναι 30 περίπου βήματα. Ὅλα τόσοον πλατέα,
ὥστε 3 ἀμάξια δύνανται νὰ βαδίσωσι παραλλήλως. Διατρίβω ἰδι-
αιτέρως εἰς τὰ μικρὰ αὐτὰ πρῶματα διὰ νὰ εἴδητε ὅτι οἱ Τούρ-
κοι δὲν εἶναι οὔτε φιλάργυροι οὔτε ἀνοήτοι εἰς τὰ δημόσια ταῦτα
ἔργα, διότι σὰς βεβαίῳ δὲν εἶδον ἰσχυρότερα ἔργα εἰ καὶ μεταξὺ
αὐτῶν ἔργα τινα εἶναι τῶν λεπτῶν καὶ ὀφθαλμῶν ὅσον εἶναι ὄντατος νὰ τι-
δωμεν. Ὑπάρχει εὐρύς ποταμὸς εἰσπνεόμενος εἰς τὴν λίμνην εἰς τὸ βό-
ρειον μέρος, ἀλλὰ δὲν τρέχει πολὺ ὀρηκτικῶς. Οἱ Ἕλληνες καλοῦσι αὐ-
τὸν «Μαῦρο ποτάμι» ὁ Μέλας ποταμὸς οἱ Τούρκοι σχεδὸν τὸ ἴδιον, Καρα-
σοῦ=μαῦρον ὕδωρ. Τώρα κρίνατε σεῖς ἂν ὁ Ἀθήρας ῥέει ἐδῶ ἢ ὄχι. Θά-
σῃς δώσω μίαν ἰδέαν· ἐνδέχεται νὰ ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ α καὶ
τοῦ θύρα, ὑπαινισσόμενον τὰς ἄνω μνημονευθείσας θύρας, αἵτινες ἐξη-
κολούθουν εἰς χρῆσιν μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Τούρκων, οὕτως ὥστε τὸ α
ἐπιτακτικὸν ἔκαμε νὰ δηλώσῃ ἕνα ποταμὸν μὲ πολλὰς θύρας ἢ ἐξόδους.
Πρέπει νὰ βασισθῆτε ἐπὶ τῆς φαντασιοπληξίας μου. Ἡ θάλασσα φθάνει
μέχρι τοῦ Α. Α., μολοντί δὲ εἶναι πολὺ ὄρηκτῃ εἰς τὴν γέφυραν, ἐν τούτοις
εἶναι λαμπρὸς λιμὴν διὰ μικρὰ πλοῖα ὀλίγον μακρότερον μεταξὺ τῶν δύο
ἄκρωτηρίων Φ. Φ. καὶ ὁ μικρὸς αὐτὸς λιμὴν προσθέτει εἰς τὸ μέγεθος
τῆς πόλεως ταύτης ἐπέκεινα ἄλλων γεφυρῶν, ὅπου δὲν ὑπάρχει τοιαύτη
γέφυρα.

Ὁ Μυλόρδος κατέλυσεν εἰς τὴν ὄχθην τῆς λίμνης πρὸς τὴν ἄκραν
τῆς πόλεως. Τὰ ἀγριόχορτα καὶ οἱ σκελετοὶ τῶν ζῴων καὶ ἄλλαι ἀκα-
θαροσῖαι τὰς ὁποίας καθ' ἐκάστην ὄριπτον εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ καλοκαίρι
παράγουν τόσῳ μεγάλῃν δυσοσμίαν, ὥστε σχεδὸν ἀπεπνιγόμεθα ἐξ αὐτῆς.
Ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν εὐρίσκονται πάρα πολλὰ Χάνια, πλησίον ἐκείνου
ὅπου ἐμείναμεν καὶ πολλοὶ ὠραῖοι εὐρεῖς δρόμοι. Περὶ οἰκοδομῶν ἀπαξ

διὰ παντός πρέπει νὰ Σᾶς εἶπω ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλ' εἶναι ἐντελῶς πτωχὰ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σκοτεινὰ καὶ ἀκατάστατα. Ἐξαιρῶ μόνον τὰ Τζαμιά, Σεράια καὶ δημόσια οἰκοδομήματα. Μεγάλοι τινὲς ἄνδρες τελευταῖον (ὡς ὁ νῦν Βεζύρης εἰς τὴν Σταμπούλ), ἐπεχείρησαν νὰ οἰκοδομήσωσι μεγάλας οἰκοδομὰς διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἀλλὰ τοῦτο ἐπιφέρει πολλάκις τὴν καταστροφὴν των, διότι καθίστανται ὑποπτοὶ ὅτι γίνονται παρὰ πολὺ μεγάλοι καὶ οὕτως ὁ Μέγας Κύριος ἀποκεφαλίζει αὐτοὺς καὶ λαμβάνει τὰς ιδιοκτησίας των. Πλησίον εἰς ἓν κοινὸν Χάνι ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐπὶ μιᾷ ἐπιτυμβίου πλακῶς γενομένης τῶρα σκάφης διὰ μίαν

κορήνην ὑπῆρξαν τρεῖς τοιαῦται πλάκες ὡς αὐταὶ αἴτινες ἔχουν τὰ ἔχνη μιᾶς ἀρχαίας ἐπιγραφῆς. Ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐξάγω ὅ,τι ἔπεται. Ἐὰν σεῖς εἰμπορῆτε νὰ ἐννοήσητε αὐτήν, δι' ἐμὲ εἶναι τι πλέον, σᾶς βεβαιῶ, τῶν ἰδικῶν μου δυνάμεων. Ἄλλ' εἰκάζω ὅτι εἶναι (Ἡ Μεταφρ. ἀναγινώσκει τὴν ἐπιγραφὴν ὡς ἑξῆς : Ἐρως ὁ σώφρων οὐ διασπάται· κοινὸν γὰρ οἶκον ἢ Μαρία καὶ... εὐρον. Τῷ συμβιωτῶ ικεν (δυσανάγνωστον) αὐτοῦ συνείη καὶ μετὰ δρόμον βίου). Ἄλλ' εἶναι νεώτερον κατὰ τὸν χαρακτήρα καὶ φαίνεται ὅτι σχετίζεται πρὸς τινὰ δημοσίαν ἀγαθοεργίαν, ἴσως πρὸς Νοσοκομεῖόν τι ἢ Μοναστήριον. Νομίζω ὅτι Μαρία ἐν τῷ β' στίχῳ δεικνύει ὅτι εἶναι μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸ αὐτὸ δεικνύει ὁ χαρακτήρ. Οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι εἶναι ἐν καθαροῖς ἰάμβοις. Τώρα ἂν ὀνομάξῃς τὸν ποταμὸν ἐνταῦθα Ἀθύραν, ἢ πόλις δυνατὸν νὰ εἶναι Ἀθύρα καὶ τὸ παλαιὸν Itinerarium συμφωνεῖ ἐξ ὀλοκλήρου. Ὅριζει αὐτὸ 12 μίλια ἐκ Ρηγίου καὶ κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν μας διηγύσαμεν ὡς 13 μίλια, τὸ ὁποῖον ἂν λάβῃς ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ Ρήγιον ἔκειτο ἐγ-

γύτερον πρὸς τὴν Σταμποῦλ ἢ τὸ Pontiriccoli, ἢ διαφορὰ θὰ εἶναι κάπως μεγαλειτέρα.

Μαΐου 3 πρὸς τὴν Σηλυβρίαν ὥραι 5 3)4 μίλια 17.

Ἀναχωροῦντες ἐκ Μεγάλου Τσεκμετζέ ἄμα ὡς διήλθομεν τὰς γεφύρας καὶ ἠρχίσασμεν νὰ ἀνερχώμεθα τὸν λόφον, διήλθομεν δύο μικρὰ χωρία ἀμφοτέρω κατοικούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐν πρὸς τὰ δεξιὰ καλούμενον Πλάγια, τὸ ἕτερον πρὸς τὰ ἀριστερὰ καλούμενον Καλλικράτεια. Μετέβημεν ἐκεῖσε διὰ τὴν φήμην τοῦ καλοῦ ἐκεῖ οἴνου τὴν ὁποίαν εὗρομεν ἀληθεύουσαν. Ἴσως ἐντεῦθεν πιθανὸν ἔχει καὶ τὸ ὄνομα, τῆς λέξεως «κρασί» οὔσης τῆς μόνης ἐν χρήσει παρ' αὐτοῖς πρὸς δήλωσιν τοῦ οἴνου. Καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ τ καὶ σ δὲν εἶνέ τι παράδοξον. Ἡ ἴσως τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἦτο Χαλικράτεια, ὅπερ ἐλησμόνησαν, διότι δὲν προφέρουσι τὸ χα ὡς κα ὡς πράττομεν ἡμεῖς ἀλλ' ὡς ἰσχυρὸν λαρυγγόφωνον πνεῦμα, ὡς θὰ σὰς ἐξηγήσω διὰ ζώσης φωνῆς, ἂν ζήσωμεν καὶ σιγαντηθῶμεν. Συγχωρήσατέ μοι τὴν μικρὰν αὐτὴν παρέκβασιν. Ἦμην ἀποροσώμενος διὰ τὸν καλὸν οἶνον νὰ εἶπω κάτι περὶ τοῦ χωρίου. Ὁ δὲ τ περιῶν μίλια ἐντεῦθεν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κεῖται ἐν μικρὸν χωρίον ἐπὶ εἰς ἀκρωτηρίου ἐστραμμένον πρὸς τὴν θάλασσαν· τὸ ὄνομα δὲν εἶδον· νὰ μάθω (πρόκειται προφανῶς περὶ τὸν Ἀημοκρατίου Σημ. Μεταφρ). Ἐκ μιλίων πορρωτέρω διεβήμεν ἐν μικρὸν ὄνακον καὶ ἐν μιλίῳ πορρωτέρω (τ. ἔ. εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ δρόμου πρὸς τὴν Σηλυβρίαν) διήλθομεν ἐν μικρὸν ἠρειπωμένον χωρίον ἀκριβῶς παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. Τῆς ὁδοῦ εὗρισκομένης ἐπὶ τῆς ἄμμου τὸ χωρίον κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς. Ἐν τῇ Τουρκικῇ Κούμ μπουργκὰς ἦτοι ἀμμώδης κοινότης· ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κονομί, λέξις παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ Κούμ, ὅπερ σημαίνει ἄμμου. Εἴχομεν πολὺ ὠραῖον οἶνον ἐκεῖ ἰδίᾳ ἐν μικρὸν εἶδος Claret (εἶδος Βορδιγαλλεῖου οἴνου εἰθισμένου ἐν Ἀγγλίᾳ Σημ. Μεταφρ). Ὑπῆρξεν ἐκεῖ εἰς τὸ παρελθὸν ἐν μικρὸν φρούριον· ἀλλ' ὅλοι οἱ μεγάλοι λίθοι ἐξήχθησαν καὶ μετεκομίσθησαν εἰς Σταμποῦλ Τὸ Βαλιδὲ-τζαμισὶ καὶ τὸ Βαλιδὲ-Χάνι τ. ἔ. τῆς Βασιλομήτορος τὸ τέμενος καὶ τὸ δημόσιον Χάνι ἢ ὁ ξενὼν ἐκτίσθη διὰ μέρους ἐξ αὐτῶν (τῶν λίθων). Ἀπαξ διὰ παντὸς ὀφείλω νὰ σὰς εἶπω ὅτι πέριξ τῆς Σταμποῦλ ἐπὶ πολλὰ μίλια οἱ Τούρκοι ἔλαβον σχεδὸν ὅλους τοὺς κομπούς λίθους, οὔς ἠδύναντο νὰ εὗρωσιν, ἵνα ἀνεγείρωσι τὰς οἰκοδομὰς αὐτῶν ἐν τῇ πόλει οὕτως ὥστε ἐλαχίστας πρέπει νὰ περιμένη κανεὶς ἐπιγραφὰς ἢ μνημεῖα ἀρχαιολογικὰ ἰδίᾳ ἐν Θρακῇ ἢ ὀπουδήποτε πλησίον τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, ὁπόθεν ἡ μετακόμισις διὰ θαλάσσης εἶναι εὐχερής, εἰς τρόπον ὥστε οὐδὲν ἀπομένει ἢ τὸ ἔσω μέρος τῶν τειχῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν (ἢ Mediana = τὸ μέσον), ἐνφὶ τὸ περίβλημα ἢ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν μέρος ἐπειδὴ ἀπετελεῖτο ἐκ καλοῦ λίθου κατεδαφίσθη

καὶ διετέθη. Τοῦτο ὑπῆρξεν ὠραῖον χωρίον ἀλλὰ τώρα δὲν εἶναι τίποτε. Ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του νομίζω ὅτι εἶναι τὸ Callum, τὸ ὁποῖον τὸ Ὀδοιπορικὸν (Itinerar) τοποθετεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ μεταξὺ Ἀθύρων καὶ Σηλυβρίας.

Δύο μίλια ἐκεῖθεν διερχόμεθα ἐν ἄλλο ὠραῖον ἐμπορικὸν χωρίον καὶ πλούσιον καὶ διότι κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ διότι ἔχει μικρὸν λιμένα στὰ μικρὰ πλοῖα. Ὀνομάζεται Τουρκιστὶ Μπογκάτος, ἑλληνιστὶ Πεβάτο (οὕτω δι' ἑλλ. στοιχείων Σημ. Μεταφρ.). Οἱ κάτοικοι εἶναι κατὰ τὸ πλείστον Ἕλληνες, ἀλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ ὁδῷ εἶναι πολλοὶ Τοῦρκοι. Ἰσταται ἔτι ἐκεῖ εἰς μικρὸς πύργος μετὰ πολὺ παχέων τειχῶν, ὅστις μετεποιήθη νῦν εἰς ἀποθήκην. Τρία μίλια ἐκεῖθεν εἰσερχόμεθα εἰς ἐν βαλτώδες ἔδαφος, ὅπερ διερχόμεθα δι' ἐνὸς λιθοστρώτου (καλδρίμι) καὶ τριῶν λιθίνων γεφυρῶν ἐκαστῆς ἀποτελοῦσης ἐν τόξον, ἐπὶ ἰσαριθμῶν μικρῶν ὀνυμάτων βαθέων μὲν, ἀλλὰ λίαν στενῶν, ἅτινα ἐνούμενα ἐκεῖ πλησίον εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν (ἦτις καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ φαίνεται πρὸς τὴν ἀριστεράν μας χεῖρα) εἰς μίαν ἀρκετὰ εὐρείαν διώρυγα. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον ὀνυμα, ὅπερ ἄρξει τὸ ὄνομα ποταμοῦ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Τσεκμετζὲ μέχρις Ἡρακλίας. Τέσσαρα μίλια πορρωτέρω ἐρχόμεθα εἰς τὴν Selibtia ἢ Selivria.

Μαῖου δ' πρὸς τὴν Τσόρλον
(Chiorloo τὸ προφερόμεν) 8 1/2 ὄρ. 25 μίλια

Ἀναχωροῦντες ἐκ Σηλυβρίας ἀφίκομεν τὴν θάλασσαν (ἀφοῦ τὴν εἴχομεν καθ' ὅλον τὸν δρόμον πρὸς τὰ ἀριστερά μας) καὶ ἀναβαίνομεν ἀνηφορικὸν ὕψωμα εἰς μίαν καθαρὰν χέρσον χώραν, ὡς πράγματι ὅλος ὁ δρόμος πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν εἶναι χέρσος σπανίως ἐν δένδρον ἐκτὸς ὀλίγων, τὰ ὅποια δύναται νὰ ἴδῃ τις περὶ τὴν Τσόρλον. Ἐξ αὐτοῦ δύνασαι νὰ φαντασθῆς ποῖον ὠραῖον κυνήγιον καὶ ἱερακοθηρίαν ὁ Μέγας Κύριος ἔχει ἐδῶ.

Ἀκριβῶς κάτωθεν τῆς Σηλυβρίας ἴσκει ἐν μικρὸν ὀνυάκιον, ὅπερ εὐρύνεται σχηματίζον εἶδος λιμνίσκης πλησίον αὐτῆς τῆς πόλεως. Ὑπεράνω τοῦ ὀνυακίου αὐτοῦ ἐπεράσαμεν διὰ μιᾶς γεφύρας μὲ τέσσαρα τόξα, καὶ ἐν τέταρτον τοῦ μιλίου πορρωτέρω εἰσῆλθομεν εἰς ἐν βαλτώδες ἔδαφος, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι μία πολὺ ὠραία λιθίνη γέφυρα ἐκ 32 τόξων καὶ μὲ τὴν ἄνοδον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων εἶναι 450 περίπου βήματα. Τὸ ὕδωρ κάτωθεν ἦτο ὀλίγον καὶ δὲν ἔτρεχεν, ὅπερ μ' ἔκαμε νὰ συμπεράνω, ὅτι ἡ γέφυρα ἐκτίσθη διὰ περίπτωσιν πλημμυρῶν κατὰ τῶν χειμῶνα, αἵτινες δύναται κατ' ἀνάγκην νὰ συμβοῦν ὑπὸ τῆς βροχῆς ἐκ τῶν

γειτονικῶν ὑψωμάτων ὄντων ἀποτόμων καὶ περικλειόντων τὸ ὁμαλὸν αὐτὸ ἔδαφος ἐξ ἐκάστης πλευρᾶς. Ἦδυνήθην νὰ παρατηρήσω, ὅτι τὸ ὑπερπλημμυροῦν αὐτὸ ὕδωρ εἰσέρχετο εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἐνὸς στομίου μετὰ τοῦ μικροῦ ὄυακίου, τοῦ προμνημονευθέντος, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλος ποταμὸς πλησίον τῆς Σηλυβρίας· 8 μίλια μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὴν παραλιακὴν πλευρὰν διέσχισα ἓνα μικρὸν ἄλλον ὄυακα ὅταν ἐπέστρεφον περὶ τοῦ ὁποίου πλείονα ἀλλαγῶ. Ἀπὸ τὸν βάλλον αὐτὸν ἀναβαίνομεν, (ὡς ἐλέχθη) εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς λόφου εἰς μίαν κοιλάδα, ἣτις εἶναι μαῦρον, σπογγῶδες ἔδαφος καὶ φαίνεται, ὅτι εἶναι πολὺ σκληρὸν διότι εἶδομεν αὐτοὺς ν' ἄροτριοῦν μὲ 6, μερικοὶ μὲ 7 καὶ ἄλλοι μὲ 8 ζεύγη

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΙΟΧΗΝΩΝ

βοῶν εἰς ἓν ἄροτρον, ἰδιαιτέρως, ὅπου ἐπέσπε πρώτην φορὰν ν' ἀνοίξουν. Τὸ πρῶτον χωρίον εἰς ὃ ἐφθάσαμεν ὀνομάζεται Κινηκλή, μία μικρὰ Τουρκικὴ πολίχνη εἰς μίαν εὐφορον κοιλάδα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου διεσχίσαμεν ἓνα μικρὸν ποταμόν, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν 3 περίπου ἢ 4 μίλια πρὸς δυσμὰς τῆς Ἡρακλείας ἢ μᾶλλον εἶναι ὃ ἤδη μνημονευθεὶς 8 μίλια ἀπὸ τῆς Σηλυβρίας ὡς θ' ἀκούσητε κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου.

Ἐν μίλιον μακρὰν τῆς Τσόρλου ὑπάρχει εἰς τὸν δρόμον μικρὸς λόφος εἰς τὸ Α. ὅπου ἐσταθμεύσαμεν διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συντροφίας μας καὶ ἡ θεὰ τῆς θαλάσσης ἦτο, ὡς βλέπετε αὐτὴν ἐδῶ. Τὸ Β εἶναι μέρος τοῦ Μαρμαρᾶ (ὅστις εὐρεθαι πάρα πολὺ χαμηλὰ εἰς τὸν Πτολεμαῖον) μὲ μικρὰ νησίδια ἢ μᾶλλον βράχους εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον αὐτοῦ. Τὸ C εἶναι ἓν λίαν ὑψηλὸν ἀκρωτήριον, τὸ ὁποῖον βλέπομεν καὶ πέραν ἔτι τῆς Ἀδριανουπόλεως. Οἱ Τοῦρκοι καλοῦσιν αὐτό, ὡς βλέπετε Τικίρ, ὅπερ σημαίνει ἓνα ἰχθῦν, ὃν καλοῦμεν μπαμποῦνι, τὸ κοινολεκτούμενον ἑλληνικὸν Τριγλία. Δὲν εἶναι ὄρος. Ἐντεῦθεν καλοῦσιν ἓνα δυνατόν, μέγαν ὄγκον Dagtrevan=κινούμενον ὄρος.

Τὸ D. εἶναι κοιλάς, ἣτις κατωφερίζει ἀπὸ τῆς Τσόβλου πρὸς τὴν θάλασσαν. Διὰ μέσον αὐτῆς ἡ θάλασσα φαίνεται καθαρά ἐπὶ ἐπιπέδου ἐδάφους ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως. Ἐπέστρεψα οἴκαδε διὰ τοῦ δρόμου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἔχετε τὸ ὑπόλοιπον βραδύτερον.

Chiorloo ἢ Gorlah

Ἐπῆρξε μία μεγάλη πόλις ὡς εἶναι τώρα ἀκόμη, τὸ πλεῖστον κατοικουμένη ὑπὸ Τούρκων· ὑπάρχουν ἐν τούτοις ἐπίσης ἐκεῖ Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνες. Δὲν εἶναι μόνον μεγάλη πόλις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀλλ' ἐπίσης μία μεγάλη ἐμπορική πόλις καὶ ἐμπορεύματα φέρονται ἐκεῖ δι' ὅλα τὰ χρειώδη. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως εἰς μέγας ξηρὸς λειμῶν τόσον μέγας ὅσον ἡ τάφρος τοῦ Divet εἰς τὸ Newmarket, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουν διάφοροι κρῆναι, ἰστιάμεναι ἔτι, μὲ ἐξαιρετον ὕδωρ. Εἰς τὸ χαμηλότερον ἄκρον (ἀπὸ τῆς πόλεως) διασταυροῦται μὲ ἐν ὕδραγωγεῖον 96 βημάτων μήκους (ἢ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἄκρου εἰς τὸ ἄκρον ὅταν διέρχῃ μετ' ἐν μόνον μικρὸν ὑψηλὸν τόσον εἰς τὸ μέσον. Εἶναι χαλασμένον καὶ καθ' ἐκάστην ἐρριποῦται, ἀλλ' οἱ πῆκτοι σωλήνες εἶναι ἀκόμη ὀλόκληροι καὶ τὸ ὕδωρ ὅσει ἀκόμη ἐντὸς αὐτῶν. Ἦτο λίαν ἀρχαῖος τρόπος τοῦ διαβιβάσειν ὕδωρ καὶ σιμνῆστερον εἴτε διὰ ξύλου εἴτε διὰ μολύβδου. Εἶδον διάφορους ἀρχαίους (σωλήνας) εἰς τὴν Καρναγένην τὴν Ἐφεσον, τὴν Σιμύρην καὶ τῶν ὁποίων τινες κατ' ἀνάγκην ἐκεῖντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν ἀδιαφθόροι. Θα σὰς δώσω συντόμως τὴν περιγραφὴν αὐτῆν. Κάμνον πῆλινον κισσίτιον ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ποδὸς περιπου (κάποτε κάπως περισσότερον) κατὰ μήκος τὸ ἐν ἄκρον εἶναι καμωμένον μὲ προεσοχὴν ὡς α. δ., τὸ ἄλλο ἄκρον μὲ μίαν θηλυκὴν βίδαν (ἵνα

δεχθῆ τὸ ἄκρον ἐνὸς δευτέρου κορμοῦ) ὡς τὸ Β. Χ. δηλ. εἶναι ἀκριβῶς κατάλληλον, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὸ Χ, καὶ ὅταν εἰσέλθῃ, τὸ πάχος 2 θέλει ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ ἄλλο εἰς τὸ 1, οὕτως ὥστε τὸ κοίλωμα εἰς τὸ μέσον εἰς τὸ Ο, εἶναι τότε τὸ αὐτό. Διὰ νὰ κλεισθῆ ὁ καθεὶς σύνδεσμος, ἔχουν μίαν ἐξαιρετον ἀσβεστοκοκίαν τὴν ὁποίαν καλοῦν Lukium. (λουκιόυνι Σημ. Μεταφρ.). Εἶναι καμωμένη ἐξ ἀσβέτου καὶ κτυπητοῦ κεράμου, εἰς πολὺ λεπτὴν κόκιν καὶ ἀναλελυμένου βάμβακος πολὺ λεπτῶς κεκομμένου καὶ ἔπειτα ὅλα σβυσμένα μὲ λινέλαιον καὶ ἀναμεμιγμένα μαζί. Τότε μεταχειρίζονται αὐτό, ὅταν εἶναι νοποκατασκευασμένον, ἄλλως σκληρύνεται ἀμέσως. Ἐπειτα δέον νὰ ληφθῆ φροντίς, ὅπως οἱ κορμοὶ (τὰ κιοῦγκια)

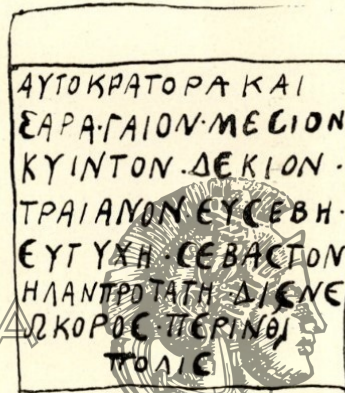
προφυλάσσονται ἀπὸ πάγον καὶ θὰ διαρκέσουν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐκεῖθεν τοῦ ξηροῦ τούτου λειμῶνος πρὸς βορρᾶν εἶναι πολλὰ ἀμπέλια, συκαὶ κτλ. Ὑπῆρξαν ἐν τῇ πόλει ἐντὸς τῶν τελευταίων 20 ἐτῶν ἄνω τῶν 400 ἑλλη- νικῶν οἰκογενειῶν· σήμερον ὑπεβιάσθησαν εἰς 100 καὶ ἐν τούτοις βιάζον- ται νὰ πληρώσουν τὸ αὐτὸ χαράτσι καὶ ἄλλους φόρους, (διότι τοῦ μεγάλου Κυρίου ἡ χορηγία δὲν δύναται νὰ κατέλθῃ, δὲν θὰ χάσῃ τίποτε ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀπαξ ἔκανονίσθη δι' αὐτόν), οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 1000 d o t t κατ' ἔτος ὡς εἰσέπραττον προηγουμένως· ὅπερ κάμνει τοὺς πτω- χοὺς ἀνθρώπους κατ' ἔτος νὰ καταστρέφονται καὶ νὰ ἀναχωροῦν. Ἐχουν μίαν μόνον ἐκκλησίαν, ἐν πτωχόν, μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ διατηρούμενον κα- θαρὸν καὶ κομψόν· ἀνήκουν εἰς αὐτὸ εἰς Ἐπίσκοπος, 4 ἱερεῖς καὶ 2 διάκο- νοι. Ἡμῖν ἐκεῖ μαζί τῶν εἰς τὸν ἑσπερινὸν καὶ εὖρον αὐτοὺς λίαν εὐγενεῖς καὶ μοὶ ἔδειξαν ὄλην τὴν πόλιν. Ἄνωθεν τῆς θύρας τῆς ἐκκλησίας τῶν

ΑΝΕΚΕΝΗΘΗ Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΧΤΟΣ
ΕΠΗ ΒΑΣΗΛΗΟΥ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤ
ΤΟΝ ΦΗΛΟΧΡΗΣΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἔθηκαν ἐν ἔλειπνόν μάρμαρον, τὸ ὁποῖον ἀπέσπασαν ἐκ τῶν ἑρειπίων ἐνὸς παλαιοῦ φρουρίου, ὅπερ ἦτο ἐκεῖ. Τοῦ ὄλου διέδροσεν, ἵνα οἰκοδομήσῃσι τὰ Τουρκικὰ τζαμιά, ἅτινα εἶναι 12 τοῦλάχιστον ἐν ὄλῳ. Ὁ λίθος οὗτος ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Ἀνεκηνήθη ὁ πύργος τοῦτος ἐπὶ Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου τῶν φιλοχρήστων δεσποτῶν». Τί θὰ εἶπητε περὶ τοῦ βαρβαρισμοῦ αὐτοῦ; Ἔδει νὰ εἶναι ἀνεκαινίσθη κτλ. καὶ ἔπειτα τοῦτος ἐτέθη ἀντὶ οὗτος, ὡς σήμερον μεταχειρίζονται αὐτὸ καὶ κά- ποτε **ἐτοῦτος**. Εἶναι κατὰ πρῶτον λίαν σαφές, ὅτι ὁ λίθος οὗτος τὸ πρῶτον ἀνήκεν εἰς πύργον τινὰ καὶ πιθανώτατον (ὡς λέγουσι) ὅτι ἦτο μέρος τοῦ ἑρειπωθέντος φρουρίου· δεύτερον ὁ πύργος ἐκεῖνος ἐπε- σκευάσθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τῶν υἱῶν τοῦ Ρωμανοῦ, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ὁποῖου οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Βουλ- γάρους, οἵτινες συνείθιζον νὰ ἐπιδράμουν τὰ μέρη αὐτὰ· ἐναντίον τῶν ὁ- ποίων ἐπιδρομῶν τὰ ὄχυρά αὐτὰ στηρίγματα κατεσκευάσθησαν. Νομίζω μᾶλλον ὅτι ἔδει νὰ εἶναι φιλοχρίστων ἢ φιλοχρήστων, διότι εὗρισκω ὅτι τὸ ἐπίθετον αὐτὸ συχνὰ δίδεται εἰς τοὺς αυτοκράτορας αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ὡς ὁμοίως καὶ τὸ δεσπότης, ἐξ οὗ σήμερον εἶναι ἐν κοινῇ χρή- σει δ ε σ π ὀ τ. Ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ Ἐκκλησία ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἅγ. Γεώργιον.

Τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου κείνται ἐπὶ τῆς Β.Δ. πλευρᾶς τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἀκριβῶς πλησίον (ὅπου εἶναι ὁ κάτω δρόμος, ὅστις ἄγει ἐκ τῆς πόλεως εἰς Ἄνδριανούπολιν) κείται λευκὸν μάρμαρον (μακρὸν τετράπλευρον κομμένον ὡς ἅγια Τράπεζα) 2 ποδῶν καὶ 8 ἵντσῶν μήκους καὶ 1 ποδὸς καὶ 7 ἵντσῶν πλάτους, τεθραυσμένον εἰς δύο. Ἄφου ὁμως ἔσκαψα καὶ ἀπεμάκρυνα ὀλίγον τὸ χῶμα ἐξήγαγον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. Οἱ σύντροφοί μου ἐφρόνουν, ὅτι ἦτο (ὡς λέγεται) ἐν Ἀρα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(δυσανάγνωστον). Φαντάζομαι ὅτι εἶναι τὸ βάθρον κιονός τιος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ἀρχαῖον καὶ πιθανὸν νὰ Σᾶς ἀρέσῃ. Σημειώσατε τὸ λανπροτάτη καὶ λαμπ. εὐφωνίας χάριν καὶ κυίντον, ἐν ἀρχαίοις νομίμασι καὶ ἄλλῃ ἐπιγραφῇ ἔγραφε κούντον. Δὲν θὰ συζητήσω περισσότερον περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον θὰ σᾶς εἶπω, ὅτι μολονότι αὕτη ὑπῆρξε μία πολὺ μεγάλη πόλις, ἐν τούτοις διετέλει ὑπὸ τὴν πολιτείαν τῶν Περινθίων, ὧν ἡ πρωτεύουσα πόλις ἦτο ἀλλαχοῦ (σήμερον καλουμένη Ἡράκλεια), περὶ ἧς πλείονα βραδύτερον. Ἐπὶ τοῦ λίθου τούτου ἦτο προσκεκολλημένον ἐν εἶδος ἀσβεστοκονίας (ὑποθέτω τὸ ἴδιον κατασκευάσμα ὡς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν) τόσον σκληρὸν ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀποσπᾶσω αὐτὸ ἄνευ μεγάλης δυσκολίας. Οἱ Τοῦρκοι ἔλαβον ἀναμφιβόλως τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης παρὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι ἐκαλεῖτο πάλαι Tzurulu (βλέπε Σουΐδαν). Σήμερον οἱ κοινοὶ Ἕλληνες ἔχουσι πολλὰς λέξεις ἀρχομένας ἀπὸ Τζ. ὅπερ προφέρουσι ὡς ἡμεῖς τὸ Ch οἶον τζέπη=θυλάκιον ἢ σακκοῦλα· προφέρουν τζέπη, ὡς ἡμεῖς προφέρομεν τὸ Ch εἰς τὸ Cheap. Ἐπειτα ἡ μεταβολὴ Choarlo ἀπὸ τοῦ Tzurulum εἶναι προφανής, καίτοι τὸ ὄνομα τοῦτο νομίζω δὲν συναντᾶται ἀλλαχοῦ

ἢ παρὰ Σουίδα· ἐκτὸς ἂν εἶπητε ὅτι ὑπάρχει σφάλμα εἰς τὸ Antonin Itinerar. ὅπου Tzirallon (καλούμενον ἐκεῖ ὡσαύτως Tirollum καὶ εἰς τὸ Itiner Burdigal Tunogullum) ἴσως ἔδει νὰ εἶναι Tzirallon, διότι εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι σημαίνει τὴν αὐτὴν πόλιν μὲ ταύτην.

Μαΐου 6 πρὸς τὸ Καρσετεράν, 6 ὄραι μίλια 17.

Ἀπερχόμενοι τῆς Τσοροῦ περὶ ἓν που μίλιον διερχόμεθα ἓνα μικρὸν ποταμόν. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει μία ἀρχαία λιθίνη γέφυρα, σχεδὸν κατεστραμμένη, ἣτις εἶχε 4 τόξα. Δύνασθε νὰ ἐννοήσητε πόσον ἐπομένως ἐσφαλμένως ἀναφέρομαι ἐν τῷ Ortelius, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ὄρει ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως. Καὶ τίθεται ὁμοίως λίαν ὑψηλὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐν τῷ «Πτολεμαίῳ» ἢ ἀλλαγῶ παραλείπεται καθ' ὁλοκληρίαν. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Καρσετεράν διερχόμεθα ἓνα ἀρκετὰ εὐρὺν ποταμόν, καίτοι κατὰ τὸ θέρος καλύπτεται μὲ ἄμμον. Ὑπάρχει μία καλὴ εὐρεῖα γέφυρα ξυλίνη ὑπεράνω αὐτοῦ. Κεκομμένα λεπτὰ ξύλα ἐπ' αὐτῆς. Ἴσως αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ Ἄρως (ἢ Ἄργος σημ. μεταφρ.) ἐν Ortelius Geograph. antiqua ἢ ἴσως νὰ εἶναι εἰς βραχίων αὐτοῦ, ὡς εἰς ἄλλοις αὐτοῦ ἴσως νὰ εἶναι παρὰ τὸ Καρσετεράν καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Μπουρά. Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀκόμη ἦτο χέρον ἕδαφος, κατὰ τὸ πλεῖστον μαυροχάμη. Ἐν τούτοις ἔχοντο αὐτὰ ἐλαφρύτερον ἢ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ πλευρᾷ τῆς Τσοροῦ, διότι εἶδομεν διάφορα ἄροτρα μὲ 4 βόας ἐν αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ ἔσθον παραπλεύρως.

Ἡ πόλις ἔχει τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Καρίσμακ τ. ἔ. τοῦ μινύειν ἢ μάσσειν, διότι ἡ ἐλαχίστη βροχὴ (ὡς εἰδοχάσαμεν, ὅταν ἦμεθα ἐκεῖ), μεταβάλλει τὴν σπογγώδη, σαπυνοειδῆ (τοῦ γναφέως) γῆν, ἀκριβῶς εἰς κόλλαν. Ἐπὶ τῆς Ν.Α. πλευρᾶς τῆς πόλεως εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς τετάρτου τοῦ μιλίου ὄρει εἰς μικρὸς ποταμὸς, ἀλλὰ πολὺ ἰσχυρὸν ὄρευμα. Ὑπάρχει ἐκεῖ μία γέφυρα μετὰ 8 τόξων καὶ μήκους 100 βημάτων περίπου. Ὁ ποταμὸς δύναται εὐκόλως εἰς πολλὰ μέρη νὰ ὑπερπηδηθῇ, ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ὕδωρ ὑπερπλημμυρεῖ. Ἀπὸ μιᾶς λεπτῆς καθαρᾶς βρύσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως, ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὑψώματος (δεξιὰ τῷ κατερχομένῳ ἵνα ἔλθῃ ἐδῶ) ὑπάρχει ἐν ὑδραγωγεῖον κατεσκευασμένον καὶ ἐν τῇ κοιλάδι εἶναι τρία ἀναχαιτιστήρια ἢ πυραμίδες κατεσκευασμέναι ἵνα διαιροῦν τὸ ὕδωρ εἰς διάφορα μέρη, ὡς καὶ διὰ νὰ ἀφίνουν τὸ πλεονάζον ἐν καιρῷ χειμῶνος νὰ τρέχῃ ἄνευ βλάβης εἰς τὴν ῥοὴν τοῦ ὑπολοίπου. Ἀκριβῶς περὶ τὴν πηγὴν, φέρεται ἄπειρον ἐξαιρετικὸν scordium, τὸ ὁποῖον εὐρον ἐξαιρετικὸν προφυλακτικὸν ἐναντίον τῆς πανώλους. Ὑπάρχει ἐν πολὺ ὠραῖον Τζαμίον ἐκεῖ καὶ ἐν εὐρύχωρον χάνιον. Ἡ πόλις κερδίζει μόνον παρὰ τῶν ταξειδιωτῶν νῦν,

εἶναι λίαν μακρὰ καὶ ἐκτίσθη ἐσχάτως ἐκ τῶν λατομείων τῆς Missin, τῆς ἀρχαίας Druciraga, περὶ ἧς πλείονα κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου.

Μαῖου 7 πρὸς τὸ Μπουργὰς 4 ὧραι, μίλια 12.

2 ἢ 3 μίλια περίπου ἀπὸ τοῦ Καρσετεράν ὑπάρχουν ἱκαναὶ ἠρειπωμένα κρήναι παραπλεύρως τοῦ δρόμου. Εἰς τὸ 4ον μίλιον εὐρίσκεται μία πολὺ καλὴ κρήνη, ἣτις ὅρει ἀφθόνως μὲ δεξαμενὰς (uznas) διὰ νὰ πίνωσιν οἱ ἵπποι. Ὀλίγον τι μακρότερον, ὑπάρχουν διάφοροι μικροὶ ὑάκεις μετὰ μιᾶς γεφύρας μετὰ τόξου ἐπ' αὐτῶν καὶ εἰς ἀρκετὰ μέγας ποταμοὺς ἀλλ' ἄνευ γεφύρας. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὑψοῦται εἰς μέγας λόφος μὲ μίαν τάφρον περίξ αὐτοῦ καὶ μίαν εἴσοδον ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν δρόμον πλευρᾶς πρὸς ἀνάβασιν ἐπ' αὐτοῦ. Ὑποθέτω ὅτι εἶναι μνημεῖον τῶν νεκρῶν, οἵτινες ἔπεσον ἐν τινι μάχῃ διεξαχθεῖση ἐπὶ τῶν ἐκεῖ πεδιάδων. Παρατηρήσαμεν πολλοὺς τοιοῦτους, ὡς θέλομεν εἶπῃ Ἦτο ἀρχαῖον ἔθιμον καὶ τελετὴ ἀποτεινομένη εἰς βασιλεῖς (ὡς περὶ τὴν Καλίπολιν) καὶ εἰς ὑποδεέστερα πρόσωπα. Ὁ Στράβων 1. 13 ὁμιλεῖ περὶ τοιοῦτου τινὸς πλησίον τῶν Σάρδεων ὑψομένην ὑπεράνω ὀμαλοῦ ἐδάφους. Εἶναι τόσον ὑψηλὸς ὅσον οἱ λόφοι τοῦ Bartlow, ἀλλ' ἢ τάφος εἶναι προσχωσμένην τρόπον τινα. Ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτοῦ ἔμετρήσαμεν 12 χωρία διασκοπισμένα τριγύρω. Ἡ θέα ἐτείνεται σχεδὸν μέχρι τοῦ Μπουργὰς. Ἐπὶ τὸ 12 μίλιον ἀπὸ τοῦ Μπουργὰς ἡ γῆ μεταλλάσσεται εἰς ἐλαφρότερον εἶδος ἀμμώδους ἐδάφους. Ἐν τοῖς τοῖς γεωργοὶ προτιοῦν ἐκεῖ μὲ 6 ζεύγη βοῶν εἰς ἓν ἄροτρον.

Τὸ Μπουργὰς

Εἶναι μία λίαν εὐρεῖα πόλις ἀγορᾶς. Διερχόμεθα μίαν πολὺ ὡραίαν ὁδὸν καὶ εἶτα ἐρχόμεθα εἰς ἓν πολυτελέστατον Χάνι, ἔχον μίαν ὡραίαν τετράγωνον ἀλλήν καὶ εὐρεῖαν κρήνην εἰς τὸ μέσον αὐτῆς καὶ ὑπόστεγα μετὰ ὡραίων διαμερισμάτων περίξ αὐτῶν, ἱκανῶν νὰ περιλάβωσιν ὑπὲρ τοὺς 1000 ταξειδιώτας μετὰ τῶν ζώων αὐτῶν. Τὸ χάνιον αὐτὸ συνδέεται πρὸς ἓν ὡραῖον Δζαμίον ὑποβασταζόμενον ὑπὸ 4 τόξων (28 1]2 ποδῶν πλάτους). Ἡ ὁδὸς διέρχεται ὑπὸ τὰ δύο καὶ ἡ διόδος ἀπὸ τοῦ χανίου πρὸς τὸ Δζαμίον διέρχεται ὑπὸ τὰ ἄλλα. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χανίου (διότι πρέπει νὰ προφέρετε αὐτὸ εἰς τὸν λάρυγγα) εὕρηνται πολλοὶ καταστηματαῖοι. Μεταξὺ τῶν ἄλλων αἱ λαμπρόταται κεφαλαὶ (λουλάδες σημ. Μετ.) καπνοσηρίγγων, ἃς δύναται νὰ εὔρη κανεῖς ἐν Τουρκίᾳ, πωλοῦνται ἐδῶ. Ἡ πόλις εἶναι ὅλη Τουρκικὴ καὶ πολυπληθὴς ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγεθος. Ὁ Μαχωμὲτ Βεζύρης Ἄζέμ τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν εἶχεν ἓνα υἱὸν Πασσᾶν τοῦ Μωρέα. Παράπονα ἐγένοντο περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Αὐλήν. Ὁ Μέγας Κύριος διέταξεν αὐτὸν (τὸν Μαχωμὲτ δηλ.) νὰ συμβουλευσῇ

τὸν υἱὸν τοῦ Ἰνα φέρηται καλλίτερον. Ἐκεῖνος ἄνευ περαιτέρω θορύβου ἀπέστειλε καὶ ἀπεκεφάλισε τὸν υἱὸν τοῦ καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀπέστειλε δῶρον εἰς τὸν Μέγαν Κύριον, ὅστις ἀμείβων τὴν αὐστηράν του κυβέρνησιν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ κτήματα τοῦ υἱοῦ του (ἄτινα ἄλλως περιέρονται εἰς τὸν Μέγαν Κύριον). Μετὰ τὰ κτήματα αὐτὰ ἔδρυσε διάφορα ὡραία κτίρια, ὧν τὸ χάνι αὐτὸ καὶ τὸ Δζαμίον δὲν εἶναι τὰ τελευταῖα.

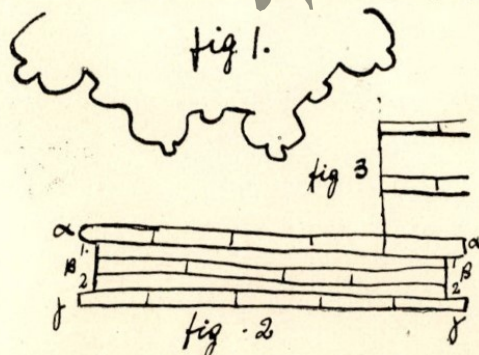
Εἰς τὴν Δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως (τὴν ὁποῖαν διήλθομεν τὴν ἐπομένην ἡμέραν) ῥέει εἰς μικρὸς ποταμὸς, ἐφ' οὗ εὗρηται εἰς Τουρκικὸς μύλος, γυρίζων 3 ζεύγη πετρῶν (ἕκαστος μύλος ἀλέθει 10 κοιλὰ ἢ κοφίνια σίτου εἰς 12 ὥρας) καὶ ὁμοῦ τὸ ὕδωρ ἐκεῖ δὲν εἶναι τόσον εὐρὺ καὶ ἡδυνάμην εὐκόλως νὰ ὑπερπηθῆσω αὐτό. Ἕλληνες εἶναι οἱ διαχειρισταὶ τοῦ μύλου ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ *Ἁγία Βαλή*, μικρὰν πόλιν (περὶ ἧς εὐθὺς ἀμέσως). Πλησίον ἀκριβῶς τῆς πόλεως ἐκείνης εἶναι ἐν κεραμοποιεῖον ὅπερ διαχειρίζονται ἄλλοι Ἕλληνες ἐκ τοῦ αὐτοῦ γωαίου. Καίτοι τὸ ἔδαφος καθ' ὅλον τὸν δρόμον μέχρις ἐδῶ εἶναι μόνον σπαργῶδες καὶ βαλτώδες, ἐδῶ ὑπάρχει τόσον καλὴ φυσικὴ ἀνάμειξις ἄμμου, ὥστε νὰ κάμνη ἐξαιρετικούς κεράμους. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ὅταν ἐξερῶμεθα τῆς πόλεως, ὑπάρχει μία γέφυρα ἐκ τεσσάρων τόξων, μακρὰ ἐν συνόλῳ 140 βημάτων. Δὲν ὑπάρχει διόλου ὄψημα κατὰ τὸ πῆρος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πόλις κείται ἐπὶ ἐνὸς εἴδους τηγανίου (τ. ἔ. ὀμαλοῦ ἔδαφους) σημ. Μεταφρ.) κατ' ἀνάγκην τὸν χειμῶνα θὰ εἶναι μέγα τὸ ὄψημα. Ὁ λίθος ἃς τὸν ὁποῖον εἶναι ὀκδομημένη ἢ γέφυρα αὐτὴ εἶναι τοιοῦτο πορώδες εἶδος σκληροῦ (Pumex=ἀσβεστολίθου (:)) ὁποῖον οὐδέποτε εἶδον. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἦτο κατεσκευασμένος ἐκ πηλοῦ καὶ κόκκων ἄμμου, ὅστις πλαττόμενος κατόπι δύναται νὰ γεννᾷ τοὺς βολβούς ἐκείνους. Πρὸς τὸ κάτω μέρος τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχει μικρὰ πόλις καλουμένη Muctary. Ἡ πόλις αὕτη δηλονότι τὸ Μπουργὰς ἦτο ἀναμφιβόλως ἢ ἀρχαία Bergula, ὁ ποταμὸς αὐτὸς ὁ Μέλας ποταμὸς.

Μαΐου 8 πρὸς τὸ Μπομπάσς-Κιοῖ (Bobbas-cui)

4 1/2 ὡραι μίλια 13

Ἐν μίλιον ἀπὸ τοῦ Μπουργὰς Ἰστάμενοι ἐπὶ μικροῦ λόφου πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἶδομεν τὴν Ἁγία Βαλή, μίαν μικρὰν ἑλληνικὴν πόλιν (ὡς λέγεται), ἀλλὰ πολυάνθρωπον, ὑπαρχουσῶν ἐκεῖ ἐπέκεινα τῶν 400 οἰκογενειῶν. Πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν μεταβαίνοντες εἰς ἐργασίαν ἔξω καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα (ὡς ἐλέχθη προηγουμένως) καὶ ἐπιστρέφοντες τὸ Σάββατον ζῶσι πολὺ καλά, διότι εἶναι ἐργατικώτεροι περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας, οὓς ποτε συνηγήσαμεν. Ἐξ μίλια μακρὰν τοῦ Μπομπάσς-Κιοῖ (πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ Βαβα-ἔσκι, σημ. Μεταφρ.) διέβημεν ἕνα μι-

κρὸν ῥύακα καὶ ἓν καὶ ἡμισυ μίλιον πορρωτέρω ἓνα ἄλλον καὶ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἓνα τρίτον μετὰ γεφύρας, ὄλους σχεδὸν ξηρούς. Οὗτοι συναντώμενοι (ἴσως) ἀποτελοῦν τὸν Ἄψινθον (ἴδε Ortelius Geogr. καὶ ἄλλ.) ἢ μᾶλλον βραχίονας τοῦ Ἀρίσβου. Τὸ Μπομπάς-Κιοῖ ἦτο εὐρεῖα πόλις καὶ ἴσως ἦτο τὸ Bundidizum τοῦ Ἀντωνίνου. Εἰς γέρον Τούρκος ἔλαβεν αὐτὸ παρὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ παρ' αὐτοῦ ὀνομάζεται σήμερον. Διότι βοββὰ εἶναι τὸ κοινὸν ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ ἀποδίδεται εἰς ἕκαστον γέροντα ἓν κοινῇ ὀμιλίᾳ. Εἶναι τεθαμμένος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Νικολάου, τὸ μόνον ἀπομένον ἐνταῦθα μνημεῖον ἢ οἰκοδόμημα τῶν Ἑλλήνων. Ἔγινε τόπος προσευχῆς καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς μέγας ἅγιος μεταξὺ τοῦ κοινοῦ λαοῦ. Ὅταν εἰσῆλθομεν εἰς αὐτὸν ἵνα ἴδωμεν τὸν τάφον αὐτοῦ συνητησάμεν ἓνα ἄλλον γέροντα Τούρκον, ὅστις εἶχε φέρει τρία κηρία καὶ παρέδωκεν αὐτὰ εἰς μίαν γραῖαν γυναῖκα, ἣτις ἐπιμελεῖται τοῦ εὐκτηρίου οἴκου καὶ δεικνύει αὐτὸν εἰς τοὺς ξένους. Εἶπεν ὅτι ἔκαμεν ἓν τάξιμον ἐν στενοχωρίᾳ του, ἵνα κάμη τὴν προσφορὰν αὐτῆν. Ἡ γραῖα μᾶς εἶπε· μάλιστα τέκνα μου, ὅταν εὐρίσκεσθε εἰς κηρύον, προσεύχεσθε εἰς τὸν ἅγιον αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ αὐτὸς ἀπαισῶς θέλει σᾶς βοηθήσῃ. Ὡς οἱ, ἀδελφαί, εἶπεν ὁ γέρον Τούρκος· μη διαπραττετε εἰς μάτην ἀμορτίας· διότι αὐτὸς ἦτο θνητὸς ἄνθρωπος καὶ ἁμαρτωλὸς ὡς ἡμεῖς. Γινώσκω αὐτό, ἀνέφερον ἡ γραῖα, ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ τα πάντα καὶ αὐτὸς (ὁ ἅγιος) ἐνεργεῖ οὐδέν. Ἄλλ' ὁ Θεὸς χάριν αὐτοῦ θέλει ταχύτερον ἐπακούσῃ ἡμῶν... καὶ οὕτως ἔληξεν τὸ σημεῖον τούτου τουρκικῆς θεολογίας. Ὁ ναὸς οὗτος παραμένει ἐντελῶς ἀκέραιος· εἶναι μικρὸς (ὡς εἶπον ἀνωτέρω, εἰκάσω ὅτι πλεῖστοι ἄλλοι ὑπῆρχον ἐκεῖ) ἀλλὰ πολὺ ὡραῖος, εἰς τὸ αὐτὸ πε-

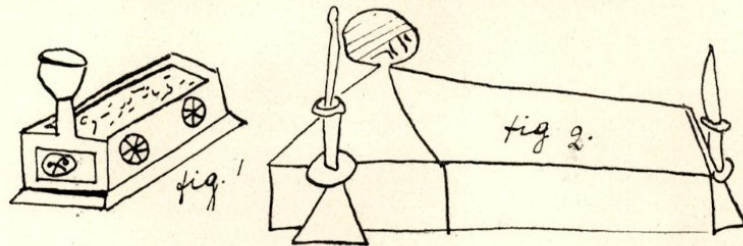
ρίπου σχέδιον μετὰ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν μετ' ἓνα μέγαν θόλον ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ ἔξωτερικὸς τοῖχος εἶναι ὡσανεὶ ὀδοντωτὸς ἐν τῇ μορφῇ ἣν δεικνύει ἡ εἰκὼν σχ. 1. Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον πρᾶγμα εἶναι, ὅτι

ὄλος ὁ Ναὸς εἶναι κατεσκευασμένος ἐκ πλίνθων ὀπτῶν (τούβλων) $1\frac{1}{2}$ ἴντσας πάχους, ἀλλὰ κάθε δεύτερος πλίνθος κείται ἐντὸς τοῦ τοίχου βραχύτερος ἢ ὁ ἄλλος $1\frac{1}{3}$ περίπου ἴντσας καὶ τὸ διάμεσον διάστημα εἶναι πλήρες μὲ ἐν πολὺ σκληρὸν ἀσβεστοκονίαμα (signinum) οὕτως ὥστε τὸ ἐξωτερικὸν φαίνεται ὡσανεὶ ὑψηλὸν $4\frac{1}{2}$ ἴντσες κονίαματος μεταξὺ πλίνθου καὶ πλίνθου. Ὁ κύριος λόγος, ὑποθέτω εἶναι ὅτι ἐπειδὴ τὸ κονίαμα εἶναι (νῦν) πολὺ σκληρότερον ἢ ὁ πλίνθος ἔπρεπε νὰ διαρκῆ μακρύτερον χρόνον, καθ' ὅσον δὲν κατεστράφη μέχρι σήμερον, ἐνῶ οἱ πλίνθοι ἐφθάρησαν καὶ ἐσάπησαν. Ὑπόθεσις (ἴδε εἰκὼν 2 προηγ. σελ.) γ ἢ κάτω σειρὰ πλίνθων, β ἢ δευτέρα, α ἢ τρίτη σειρὰ πλίνθων, 1.2 εἶναι τὸ κονίαμα τὸ ὁποῖον εἶναι τεθειμένον μεταξὺ τῶν στρωμάτων τούτων πλίνθων. Τώρα γέμισον τὸ μισοδιάστημα α—γ μὲ κονίαμα καὶ τὸ οἰκοδόμημα θὰ φαίνεται, ὡς ἐν τῇ εἰκόνι σχ. 3. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως, ὡς εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὴν ὄρει εἰς μικρὸς ὠραῖος ποταμὸς ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν καὶ ἔχει λίαν καλῶς ἐκτισμένην λιθίνην γέφυραν, οἷαν εἶδόν ποτε, ἐκ λίαν σκληρῶν λίθων. Εἶναι ἀρκετὰ εὐρεῖα ὥστε νὰ διερχοῦνται παράλληλως τρεῖς ἄμαξαι· εἶναι 232 ἰδιοὶ μου πόδες, ἐκτὸς τῶν ἐκατέρωθεν ἀναβάσεων. Ἔχει 6 μικρὰ τῶξα εἰς τὸ μέσον καὶ διαφόρους μικρὰς, ὑψὺς ὕδατος εἰς ἐκάστην πλευρὰν. Ὅλοι οἱ λίθοι ἔχουσιν θραύσας καὶ ἐνταῦθα διὰ νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὰ τζαμιά των, τὰ ὁποῖα ἐνταῦθα εἶναι τρία ἢ τέσσαρα· τὸ ἐν εἶναι λίαν ὠραῖον. Ἡ πόλις εἶναι ὠραία εὐρυχωρὰς, πόλις καὶ καθημέραν αὐξάνει. Ὁ Ἰμπεραὶμ πασᾶς (νῦν στρατηγὸς τοῦ Ἐσσημικοῦ Στρατοῦ) κατασκευάζει ἐν ὑδραγωγεῖον ἐνταῦθα. Τὰ φρεατὰ ἠνοικίσθησαν ὄχι μακρὰν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως.

Μαΐου 9 Πρὸς τὴν Χάφζαν, 6 ὥραι, μίλια 18.

Μόλις ἐξήλθομεν ὀλίγον τοῦ Βαβὰ-ἔσση ἀριστερὰ ὑπάρχει εἰς ἄλλος μέγας λόφος κατεσκευασμένος. Ὑποθέτω διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν καὶ ὁ μεταξὺ Καρσετερὰν καὶ Μπουργᾶς, ἀλλ' οὔτε τόσον μέγας οὔτε τόσον ὑψηλός. Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ κείται νῦν εἰς λίαν μακρὸς Τουρκικὸς τάφος. Πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ἐνταῦθα τὴν διαφορὰν· πρέπει νὰ γνωρίζητε ὅτι οὗτοι (οἱ Τοῦρκοι) δὲν θέτουν τίποτε ἐπὶ τῶν νεκρῶν αὐτῶν παρὰ χῶμα. Καὶ αἱ πλευραὶ τῶν τάφων αὐτῶν, εἶναι λίθοι καλοὶ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τάφου οὐδὲν παρὰ χῶμα ἐκτὸς ἐν τοῖς βασιλικαῖς μανσωλεῖσις ἢ τάφοις μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐκεῖ ἐπιθέτουν ἐν κενοτάφιον ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ μίαν μεγάλην λυχίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ εἶδος τοῦ καλύμματος, τὸ ὁποῖον ἐφόρει, ἐκ τοῦ ὁποῖου διακρίνεται, ἂν ἦτο νομομαθῆς ἢ κάποιος πολιτικὸς ὑπάλληλος ἢ στρατιώτης ἢ γυνὴ κτλ.

Σχεδιάζω μίαν μακρὰν διατριβὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀλλ' ἀρ-
κείτωσαν τό γε νῦν ταῦτα. Τὸ σχέδ. 1 δεικνύει τὰ κοινὰ μνημεῖα.
Ἐκ τοῦ καλύμματος φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ γυναικός. Τὸ Σχεδ.
2 εἶναι βασιλικὸς τάφος, ὅστις συχνὰ καλύπτεται δι' ὑφάσματος ἐκ
μαύρου βελούδου, ἢ ὑφάσματος χρυσοῦ ἢ ἀργυρο-ὑφασμένου καὶ τὰ

καλύμματα εἰς ἑκατὸν ποικιλίῳν. Τὰ τέκνα τῶν Πριγκήπων ἔχουν
ἐν πτερόν ἐμπεπηγμένον ἐν αὐτῷ. Ὁ ἐνταῦθα τεθαμμένος μέγας
ἀνὴρ ὑπῆρξε μέγας πολεμιστὴς καὶ μέγας ἅγιος. Τὸ ὄνομά του εἶναι
ἄγνωστον, μόνον γενικῶς ἀποκαλοῦσθαι αὐτὸν Ameliorah (ἡγαπη-
μένος τῷ Θεῷ) Σεῖδ (ἅγιος) καὶ Κορε (πρωμαχος) 7 μίλια ἴδουσιντες
διερχομένα μικρὸν χωρίον καλούμενον Καρφαίσι ἢ Κοσφούς Κιοι.
1)2 μίλιον ἐκεῖθεν διερχομένα εἶνα μικρὸν ὄρυακα, ὅστις ἔρρεεν
ἀφθόνως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας ἦτο ξηρός. Ὅταν ἤλθο-
μεν 3 ἢ 4 μίλια μακρὰν τῆς Χάφσα, εἶδομεν τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους
Ροδόπη, ὅπερ κεῖται πέραν τῆς Ἀδριανουπόλεως πρὸς δυσμάς, ὡς θὰ εἴ-
πωμεν μετὰ ταῦτα. Τὸ ὄνομα τοῦτο γράφεται διαφοροτρόπως, ἀλλὰ προ-
φέρεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Khavsa, Χαύσα, Χάουσα, Hafsa. Διότι
αὐ ἐν τῇ ἑλληνικῇ προφέρεται νῦν ὡς ἐν ν (σύμφωνον εἰς τὸ averre, av-
arice ar agus). Οἱ Τοῦρκοι προφέρουν αὐτὸ σχεδὸν ὡς τὸ aw. Ἐπειτα τὸ
H εἶναι κἄτι πλέον ἢ δασύ προσεγγίζει μᾶλλον πρὸς ἐν K πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐν
τῷ λάρυγγι εἶναι whered (ὄχι wharl'd). Τοῦτο σημειῶνω εἰς ὑμᾶς, διότι
εἶναι ὄλω; ἐσφαλμένον ἐν Ortelius ὅστις ἔγραψε Capsia. Ὁ Ferrarius
ἐποποθέτησεν αὐτὴν εἰς τὸ Corpudaenum τοῦ Πτολεμ. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ
τοῦ Μπαμπασεκή ἢ Burtudizum ὡς καὶ ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως συμπί-
πτει πολὺ καλῶς πρὸς τὸ Ostudigum ἐν Ἀντωνίνῳ (itinerar.) καίτοι τίθεται
ἄλλως ἐν Ortelius Ἐδῶ ὑπάρχει ἐν ὠραιότατον Χάνιον, πολὺ ὠραιότερον
ἢ τὸ ἐν Μπουργὰς καὶ ὡσαύτως εἰς θόλος διασχίζει τὴν ὁδὸν καὶ ἐν ὠ-
ραιὸν τζαμίον συνέχεται κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἐκεῖ τρόπον, ἀλλὰ τὰ δύο
τελευταῖα ἐδῶ εἶναι πολὺ κατώτερα ἐκείνων. Ὅλα ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ
αὐτοῦ Mahomet Vizier Azem, ὅστις ἔκτισε καὶ τὰ ἐν Μπουργὰς. Ἐν-

τεῦθεν καὶ εἶναι κατεσκευασμένα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Κεῖται τεθαμμένος ἐν Ἐγροῦν (μνημονευθέντι πρότερον) εἰς ἓν ὠραῖον Μανσωλεῖον, ὅπερ ἔχω ἴδῃ. Καὶ ἀναφέρεται περὶ αὐτοῦ, ὅτι διώρθωσεν ὅλας τὰς δημοσίας γεφύρας ἐν τοῖς Τουρκοῖς ἐδάφεσιν ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Περσίας. Καὶ ἔκτισε τόσα τζαμιά καὶ Χάνια, ὅσαι αἱ ἡμέραι τοῦ ἔτους. Καὶ διὰ τῶν μέσων τούτων ἐσυνέχισε τὴν Βεζυρειαὶν αὐτοῦ ἐπὶ 40 ἔτη, πρᾶγμα ἀσύνηθες ἐν τῇ Αὐλῇ αὐτῇ. Διότι εἶναι θαῦμα διὰ τὸν νῦν Κιουπουρλῆ ὅμι τόσον διότι διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του, ὅσον ὅτι διέμεινεν ἐν τῷ ἀξιώματι τοσοῦτον χρόνον. Πῶς συνέβη ὥστε ἡ πόλις αὕτη νὰ ὀνομασθῇ Χάβζα μίαν εὐθυμον ἱστορίαν μοὶ διηγήθη ὁ ἀρχιμεταφραστῆς μας. (Παραλείπομεν τὴν ἀφήγησιν τῆς ἱστορίας Σημ. Μετ.).

Μαΐου 10 Πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν

ὧραι 5 1/2 μίλια 17.

Ἡ Χάβζα κεῖται νοτιανατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐξερχόμενοι τῆς πόλεως (ἥτις κεῖται χαμηλὰ) διερχομένη κατὰ τὸν πρῶτον λόφον ἢ Ροδόπη κεῖται πρὸς ἡμῶν. Εἰς τὸ 8 μίλιον διερχομένη ἕνα μικρὸν ὄρυμα καὶ 3 μίλια ἐκεῖθεν ἕνα ἕτερον. Εἰς ἀπόστασιν 2 μιλίων ἢ κατὰ περισσώτερον ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ὑπάρχει μίαν πάλιν καλὴν κορυφὴν καὶ ἕνα ὄρυμα πρὸς τὸν ἕτερον παρ' αὐτὴν ὅπου ἔρχονται διάφοροι μεγάλοι ἄνδρες τὸ θέρος, ἵνα διασκεδάσωσι. Ἡ πόλις ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἀπὸ 4 ἢ 5 μιλίων μακρὰν καὶ πράγματι φαίνεται μεγαλοπρεπῆς, ὡς ὅλαι αἱ πόλεις αὐτῶν μακρόθεν, ἀλλ' ἐσωτερικῶς εἶναι πολὺ πρόστυχοι καὶ κτηνώδεις. Τὰ Δζαμιά καὶ οἱ Μιναρέδες εἶναι λίαν μεγαλοπρεπῆ, ἰδίᾳ τὸ Δζαμίον τοῦ Σουλτὰν Σελίμ, ὅπερ εἶναι τὸ ἄριστον ἐδῶ, περὶ τοῦ ὁποίου πλείοτερα βραδύτερον. Ἡ χώρα (ὡς ἐλέχθη) καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν εἶναι τελείως πεδινή τὸ ἔδαφος μὲ εὐαρέστους χαμηλοὺς λόφους καὶ καρποφόρους κοιλάδας. Τὸ ἔδαφος γενικῶς λίαν καλόν· ἀλλ' εἶναι λίαν παρημελημένον καὶ μολονότι ἐμνημόνευσα καθ' ὅλην τὴν πορείαν διάφορα μικρὰ χωρία, ἐν τούτοις σὰς βεβαιῶ, ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Θράκης (ἐν συνόλῳ εἰλημμένον) ὀλίγον κατοικεῖται καὶ ὀλιγώτερον καλλιεργεῖται. Πλησίον τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων εἶδομεν καλὴν καλλιέργειαν. Ἄλλ' ἄλλαχού, εἶμαι πεπεισμένος, ἄνω τῶν δύο τρίτων τῆς χώρας δὲν εἶναι κατειλημμένα. Καὶ ὅπου οὔτε καλλιεργοῦν οὔτε φυτεύουν ἀμπελῶνας, οὐδὲ τρέφουν μόσχους, ἢ πρόβατα ἢ αἴγας ἢ ἄλλο τι. Ἰππεύοντες εἰς παρὰ πολλὰ μίλια δὲν εἶδομεν οὔτε σιτηρά, οὔτε βοσκὰς, οὔτε ποίμνια, οὔτε ἀγέλας, ἀλλὰ μόνον ἄγριον, παρημελημένον χέρσον ἔδαφος. Ἔχω ἕνα κατάλογον πολλῶν ὠραίων φυτῶν τὰ ὅποια παρετήρησα παρὰ τὴν ὁδόν, ἀλλὰ παρέρχομαι αὐτὸν (ἴδε κατάλογον ἐν τῷ τέλει) καὶ ἔρχομαι νὰ σὰς διηγηθῶ πῶς

ἐγενόμεθα δεκτοὶ καὶ εἰσῆχθημεν εἰς τὸν πόλιν. 6 μίλια περίπου μακρὰν τῆς πόλεως ἦλθον πρὸς συνάντησίν μας ὄλοι οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ οὔτινες ἀνήκοντες μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ Πέραν, εὗρισκοντο τότε εἰς Ἀδριανούπολιν διὰ τὰ ἴδωσι τὰ ἀξιόθεατα. Εἰς τὸ Σολάκ Τσεσμέ (τ. ἔ. τὴν πηγὴν τοῦ θεράποντος) τὴν ὁποίαν τώρα ἀκριβῶς ἀνέφερα, 12 ἵπποι τοῦ Μεγ. Κυρίου ἦσαν ὠρισμένοι διὰ τὸν Μυλόρδον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του διὰ τὰ ἵππεύσωσι καὶ εἰσέλθωσι εἰς τὴν πόλιν μεθ' ὄλων. Ἦσαν ὄλοι θαυμαστοὶ καὶ ἐστολισμένοι ὅσον τὸ δυνατὸν πλουσίως. Ἀφῆκα τὸν ἰδικόν μου καὶ ἔλαβον ἓνα ἐξ ἐκείνων, τοῦ ὁποίου ὁ χαλινὸς τὸ ἐφίππιον, οἱ ἀναβολεῖς, ἢ ἐπὶ τοῦ στήθους πλάξ, τὸ κάλυμμα τῶν δαισθίων κτλ. ἦσαν ὄλα εἴτε ἐκ κτυπητοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, εἴτε ἄλλως πλουσιώτατα κεντημένα. Ἡ ἵπποσκευὴ τοῦ ἵππου τοῦ Μυλόρδου ἦτο ἐπεξεργασμένη με ἀδάμαντας καὶ μαργαρίτας λίαν θαυμασίως. Ὁρίσθησαν ἵπποκόμοι δι' ἓνα ἕκαστον τῶν ἵππων. Ὅταν ἀνέβημεν τοὺς ἵππους καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ὁδὸν κατὰ σειρὰν, ὑπαντήθημεν ἀπὸ τοῦ Καπιτζῆ Μπασῆ (ἢ λέξις σημαίνει ἀρχιθυρωρὸν), οὔτινος τὸ ἀξίωμα εἶναι μάλιστα ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ ἡμετέρου Τελετάρχου καὶ ἡ τοῦ Chians Μπασῆ (ἢ ἀρχηγὸν τῶν Chianses, οὔτινες ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἰδικούς μας purcevents ἢ ἀγγελιοφόρους τοῦ πρᾶσίνου ἐνδύματος). Οἱ δύο οὗτοι ἦσαν μετὰ τὴν αὐλικὴν τῶν ἐνδυμασίαν (καφτανά) ἐξ ὑφαντοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ μετὰ πλουσίων μιλωτῶν καὶ καταλλήλων ἵπποσκευῶν. Μετ' αὐτοὺς ἠκολούθουν 10 Chianses μετὰ τὰς ἐνδυμασίας τῶν καὶ διαφοροὶ Cherbigees (συνταγματάρχαι τῶν Γιανιτσάρων). Ὅλοι ἐμεῖς ἐκαμαμεν (ἐλλιπές) ἕως οὗ ἡ τελετὴ τῆς ἐθιμοτυπίας καὶ τῶν φιλοφρονήσεων ἔληξε. Τότε μετέβημεν εἰς τὴν πόλιν ἵππεύοντες κατὰ σειρὰν πρῶτον οἱ Cherbigees ἐστραμμένοι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔπειτα οἱ Chianses ἔπειτα ὁ Καπιτζῆ-Μπασῆ, καὶ ὁ Chians Μπασῆς, ἔπειτα ὁ Μυλόρδος (ἔχων τοὺς ξένους, οὔτινες συνήντησαν ἡμᾶς ἀκριβῶς ἐμπροσθεν αὐτοῦ) εἶτα ὄλοι οἱ Ἄγγλοι εὐγενεῖς κατόπιν οἱ ὑπηρεταί, ἔπειτα ὁ δραγουμάνος μετὰ τὸν Sir Tho. R., ἔπειτα ἡ ἄμαξα καὶ 6 ἵπποι ἔπειτα ἡ ἄλλη ἄμαξα τοῦ Δραγουμάνου, ἔπειτα ἠκολούθουν ὄλα αἱ ἄμαξαι. Ὁ Μυλόρδος εἶχε τρεῖς καλοὺς ἵππους (τῶν συντροφίων) πλουσίως ἐξηρωμένους, ὀδηγουμένους, καθ' ὄλην τὴν πορείαν ἀπὸ τοῦ Πέρα.

Εἰς τὴν πρώτην ὁδὸν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένοι Γιανίτσαροι. Μεθ' ὄλης τῆς παρατάξεως ὀδηγήθημεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἣτις ὠρίσθη ὡς κατοικία τοῦ Μυλόρδου καὶ ἡ ὁδὸς ἐκείνη εἶχεν ἐπίσης Γιανιτσαρούς ἐκατέρωθεν. Ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ ξένοι μᾶς ἀφῆκαν. Ἡ οἰκία, τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς ἐκληρώθημεν ἦτο ἡ μᾶλλον κατηραμένη θέσις εἰς τὴν ὁποίαν ἀνθρωπὸς ποτε εἰσῆχθη. Ἦτο μία Ἰουδαϊκὴ οἰκία, οὐχὶ κατὰ τὸ ἥμισυ μεγάλη ὥστε, τὰ περιλάβῃ τὴν ἡμίσειαν οἰκογένειαν τοῦ Μυλόρδου, μία

φωλεὰ μᾶλλον ψύλλων, καὶ κορεῶν, καὶ μυῶν, καὶ ποντικῶν, καὶ δυσωδίας, περιτριγυρισμένη ὑπὸ ἀθροισμάτων ὄλων συχαμερῶν κτηνωδῶν Ἰουδαίων. Μετεκινήθημεν τὴν ἰδίαν νύκτα καὶ ὁ Μυλόρδος ἀποστείλας πρὸς τὸν Βεζύρην ἔλαβεν ἀμέσως μίαν ἄλλην, ἣτις ἀπεδείχθη λίαν κατάλληλος. Διότι ἐνταῦθα εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Μέγας Κύριος ἐκβάλλει ὄντινα θέλει (ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἢ τῶν Χριστιανῶν) ἐκ τῆς οἰκίας του οὕτως ὥστε εἶναι ἀνησυχητικὸν καὶ ἐπικίνδυνον δι' αὐτοὺς νὰ ἔχωσι μίαν καλὴν οἰκίαν. Καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτὸ τῆς πόλεως δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς ἢ Ἰουδαῖοι συσσωρευμένοι δύο ἢ τρεῖς οἰκογένειαι εἰς μίαν οἰκίαν, ἣτις δὲν ἔχει περισσότερα δωμάτια. Ἄν οἱ ἀρχαῖοι Ἰουδαῖοι ἦσαν τοιαῦτα δηλητηριώδη ζῷα τότε κατ' ἀνάγκην ἐπιτρέπουν εἰς αὐτοὺς τὰς συχνὰς αὐτῶν λούσεις καὶ νομίζω ὅτι δὲν ἐχρειάζετο νὰ ψαύσουν ἐν νεκρὸν σῶμα διὰ νὰ μὴ εἶναι καθαροί· διότι δὲν ἠδύναντο νὰ ψαύσουν ἐν ζωντανὸν σῶμα χωρὶς νὰ ἀποβοῦν τοιοῦτοι. Ἄλλὰ πλείονα περὶ τούτων ἄλλοτε.

Τώρα ἂν θέλετε νὰ ὑπολογίσωμεν τοὺς σταθμούς μας καὶ συγκρίνωμεν αὐτοὺς μετὰ τὸ Itiner. Antoninis, τὸ παλαιότατον, ἀπὸ Βορδιγάλων εἰς Ἱεροσόλυμα, δὲν πρέπει νὰ λαμβάνητε ὑπ' ὄψιν ἐν ἡ δύο μίλια, διότι διηγούμεθα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐνθεὶ ὅτι αὐτὸ ἐντὸς τοῦ χρόνου. Καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ μας δια τὴν ἐπιστολήν δὲν συμφωνοῦν πρὸς τοὺς τοῦ ἐρχομοῦ ὡς καὶ τὰ ὁδοπορικὰ ἐκεῖνα (Itineraria) ὡσαύτως δὲν συμφωνοῦν ἐπακριβῶς. (ὄρα Ὀδοπορικὰ σελ. 33)

Τώρα δέον νὰ ἐννοήσητε, μολοντοὶ κατεστρώσα ὅλον τὸ ταξιδιὸν μας ἰσομερῶς δηλ. 3 μίλια τὴν ὥραν. Ἄλλ' εἶτε ἀδύνατον νὰ ἐταξειδεύαμεν πάντοτε τόσα· ἐνίοτε μάλιστα 4 μίλια περίπου τὴν ὥραν, ἀλλὰ σπανίως νομίζω, ἢ οὐδέποτε ὀλιγώτερα τῶν 3. Ἐπειτα λάβητε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀμφότερα τὰ Ὀδοπορικὰ ὑπολογίζονται κατὰ μίαν παλαιὰν ὁδὸν ἣτις ἔβαινε δι' Ἡρακλείας (Περίνθου), ἣτις εὐρίσκειται ἔξω τῆς παρούσης ὁδοῦ τοῦλάχιστον 8 ἢ 10 μίλια. Αὐτὴς τὰ Ὀδοπορικὰ ἐκεῖνα ἐξήρχοντο τῆς ὁδοῦ ἡμῶν πρὸς τὴν Drusipara. Ἐνῶ ἐπειδὴ νῦν ἐκτίσθη τὸ Καρσετεράν, ἀφίνομεν τὴν Drusipara 3 τοῦλάχιστον μίλια πρὸς τὰ δεξιὰ, ὡς θὰ εἴπωμεν μετὰ ταῦτα. Αὐτὸ εἶναι ἐν εἶδος προχείρου χάρτου ἐφ' ὅσων ἐγὼ παρετήρησα ἐν τῇ χώρα. Ἄν εἶχον καιρὸν ἠδυνάμην (καὶ πιθανὸν ὄφειλον) νὰ ἰχνογραφήσω ἀμφοτέρους ἐκεῖνον καὶ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὡς καλλιτέχνης. Ἄλλὰ δι' ἕνα φίλον ἐλπίζω ὅτι τοῦτο θέλετε συγχωρήσει εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν.

Ὁ λόγος ὑποθέτω δι' ὃν ὁ παλαιὸς δρόμος παρ' Antoninus βαίνει δι' Ἡρακλείας, εἶναι ὅτι ὁ ἄλλος δρόμος κατ' εὐθειαν εἰς Τσόβλου ὢν πολὺ μᾶλλον βαλτώδους· ἐδάφους ἦτο κακὸς δρόμος ἰδιαιτέρως ἐν χειμῶνι μέχρις οὗ λιθόστρωτα εἰς πολλὰ μέρη κατεσκευάσθησαν, ἅτινα διατη-

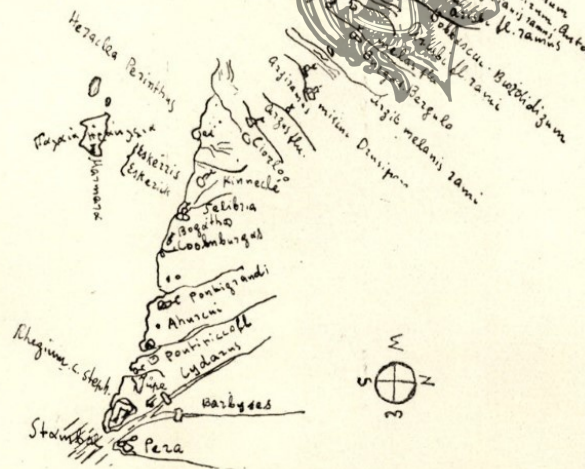
ροῦνται νῦν διορθούμενα πολὺ καλά. Ἐνῶ, ἐπειδὴ ὁ δρόμος δι' Ἡρακλείας ἦτο τραχὺς καὶ μᾶλλον πετρώδης, διὰ τοῦτο προετιμᾶτο. Ὅταν ἐπιστρέψω οἴκαδε, ἂν ὁ Θεὸς μοι δώσῃ ζῶην καὶ ἄδειαν θὰ μεταβῶ διὰ

Rhodos nōw ΘΕΟΒΟΥΝΑ. monte di Dio

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

πλοίου εἰς Σμύρνην καὶ θὰ καταβῶ εἰς Καλλιπόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ τότε δυνατόν νὰ ἠμπορέσω νὰ συμπληρώσω τὸν χάρτην αὐτὸν πρὸς τὴν θάλασσαν. Οἱ δύο ποταμοὶ μεταξὺ Μπαμπᾶς-Κιοῖ καὶ Χάφζας πρέπει νὰ

εἶναι βραχίονες τοῦ Ἐργίνης (Agrianis, ὅστις λίαν ἐσφαλμένως τίθεται ἐν Ortel. Geogr aut). Διότι δὲν διήλθομεν τόσον μέγαν ποταμόν, οἷον παριστᾷ. Ὡσαύτως τὸ ὄρος Ροδόπη ἐσφαλμένως τίθεται ὑφ' ὄλων. Ἀνηλθὼν εἰς μέρος αὐτοῦ καὶ ἐσημείωσα αὐτὸ καλῶς ὅπως ὡσαύτως ὄλους τοὺς ποταμοὺς περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν οἵτινες τίθενται ἐνταῦθα ἐπακριβῶς ὡς (σᾶς βεβαιῶ) ἢ σμικρότης τοῦ χάρτου θά μοι τὸ ἐπιτρέψῃ. Τοσαῦτα ἐν τῷ παρόντι. Τὸ ἐπίλοιπον θὰ λάβῃς βραδύτερον. Σᾶς διεσκέδασα ὀλίγον μὲ τὰ ὥρατα θεάματά μας. Βλέπετε πόσον προσωπικῶς (ἀνεπιτηδεύτως) σᾶς γράφω εἰς τὴν προηγουμένην σελίδα.

Ὁ χάρτης ἐπεκτεινόμενος καὶ μέχρι Ὀρτάκιοι ἀφ' ἐνὸς εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Ροδόπης καὶ ἀφ' ἐτέρου πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ ὑποθέτει ἐκδρομὰς τοῦ συγγραφέως καὶ πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα· ἀλλὰ περὶ τούτων δὲν γίνεται λόγος ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν χειρογράφῳ. Ἴσως ἀνευρεθούν ἐν ἄλλῳ χειρογράφῳ τὰ σχετικὰ. (Σ. Μ.)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΥΤΩΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

("Ὅρα 27)

Ragos matthioli. floribus purpurulentibus
Eupatorium cannabinum fior. purpureo agraticum
Geranium greticum periphlea latifolia

Μεταξὺ Χάρζας καὶ Βουργας

Gynydidium paniad much. myjuncaria much
Kaligeniculatum. pontipiccoli.
Kalimus largustifolia permib. ibid.
Gossipium about Heraclea.

Adrianopole. plantae variores.

Cumirum corniculatum.
plarmica Imperciali. Φλοκάλι
Botrys. Carduns. Cnedchy.
Tanacetnm. Japonaria.
Pistalochia. Sesamum verd. σουσάμι.
Hedysarum clypeatum
melitotus germanica.
Delphinium. 1083
Aconilum lycocotonum pavoid. 971
Tribulus agraticus.
Glycyrrhiza schinata.
Scannonea valentina.
viorna. Asparagus salivus.
Clematis gerigrina caevulea. 887